

ΚΟΝΙΤΣΑ

55. Μάρτης - Απρίλης 1994

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΟΡΓΑΝΟ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΟΛΗΣ ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΚΟΝΙΤΣΑΣ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΡΙΤΗ, ΤΕΥΧΟΣ 55 . ΔΡΧ. 200
Κ Ο Ν Ι Τ Σ Α

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελ.
Με απλές κουβέντες ... Σ.Τ.	445
51 Χρόνια από την ίδρυση της ΕΠΟΝ. Αχ. Νάτσης	446
Ο Μάρτης Σωκρ. Οικονόμου	447
Δυο χαμένα γεφύρια, Σπ. Μαντά	452
Η Δοξασμένη Κοιλιάδα, Η. Παπαζήση	454
Κονιτσιώτικα Λαογραφικά, Α.Ευθυμίου	457
Γλωσσάρι Θωμά Ζιώγα	460
Βαΐσματα και ξεστρατίσματα, Λ. Βλάχου	466
Οι τσιγγάνοι της Ηλείου, Χρ. Εξάρχου..	470
Οδοιπορικό για τρεις Α.Π.	472
Σε αίθουσα αναμονής γιατρού, Αχ. Κολιού	474
Γιοίηση: Αντ. Κολιού - Ι. Λαζαρόπουλος - Α.	476
Γράτες, Τ. Κανάτση	477
Περιθώριο Ι.Τ.	477
Αναμνήσεις Μικρασιατών Λ. Εζνεπίδη ..	478
Οι φίλοι μας γράφουν, Α. Παπαναστασίου	481
Αντυπώσεις από συνεστίαση Συλλόγου Φυλάς, Θ. Πορφύρη	482
Από το Θωμά Ζώη, Λ. Βλάχου	483
Χόλια - Ειδήσεις - Κοινωνικά	484

Φωτ. εξώφ. Πηγές Βοϊδομάτη.

Εκδίδεται από Συντακτική
Επιτροπή

Ανδρέου Ηλίας
Ζώτος Θεόφιλος
Τουφίδης Σωτήρης
Τσιάγκης Ικαρος

Υπεύθυνος σύμφωνα
με το νόμο:

Σωτ. Τουφίδης

Κόνιτσα 44.100

Τηλ. (0655) 22.464 - 22.212

Ετήσια συνδρομή: Εσωτερικού Δρχ. 1000
Εξωτερικού, Δολ. USA 20 Αυστραλ. 30
Αλληλογραφία - Συνδρομές - Εμβάσματα
στον υπεύθυνο του περιοδικού Σ. Τουφίδη
ή στο Βιβλιοπωλείο «ΕΛΕΓΕΙΟ» Θ. Ζώτου, Κόνιτσα

Για την Αθήνα, στο Νικολ. Δ. Καζαμία
Εμμ. Μπενάκη 24. Τηλ. 36 27 725

Με απλές κουβέντες....

Τον τελευταίο καιρό διαπιστώνεται ένα ρεύμα επισκεπτών προς την επαρχία μας.

Η μεγαλύτερη κίνηση παρουσιάζεται τα Χριστούγεννα, το Πάσχα και πολύ περισσότερο τους καλοκαιρινούς μήνες.

Φαίνεται ότι ήρθε το πλήρωμα του χρόνου και μας "ανακάλυψαν" ημιδακτοί κι αλλοδαποί που σπεύδουν να γνωρίσουν από κοντά την Κόνιτσα και τα χωριά της με τα βουνά και τα ποτάμια, την ήρεμη φύση με τις άγριες μορφιές της.

Μέσα στην Κόνιτσα, στο Βοϊδομάτη και στο Μπουραζάνι, ξεφύτρωσαν όμορφα ξενοδοχεία, ξενώνες και νοικιαζόμενα δωμάτια. Έτσι το φετινό Πάσχα, όλα τα διαθέσιμα δωμάτια στα ξενοδοχεία και στα σπίτια ήταν γεμάτα από επισκέπτες που ήρθαν να περάσουν τις γιορτές στην ύπαιθρο, μακριά από την τύρβη και τη χλαλοή των μεγαλοπόλεων.

Οι πιο πάνω διαπιστώσεις μας δίνουν κάποιες ελπίδες για καλύτερες μέρες στο άμεσο μέλλον.

Αφού στην περιοχή μας εργοστάσια ή βιοτεχνίες μετριοούνται στα δάχτυλα, θα πρέπει να ριξουμε το βάρος του ενδιαφέροντός μας (Δήμος - Κοινότητες - πολίτες), στον τουρισμό.

Δυστυχώς σ' αυτόν τον τομέα, μέχρι στιγμής υστερούμε και καλά θα κάνουμε - αν θέλουμε να αλλάξουμε τη μοίρα μας - ν' ανασκουμπωθούμε όλοι.

Τί προτείνουμε:

Να φροντίζουμε για τη διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος και όπου μπορούμε να το βελτιώνουμε.

Να αξιοποιήσουμε όποια μνημεία μας κληρονόμησαν οι παππούδες μας και να τα προβάλλουμε όσο μπορούμε (εδώ πρέπει να τονίσουμε την ανάγκη αφαίρεσης της σιδερένιας γέφυρας, δίπλα από το παλιό πέτρινο γεφύρι της Κόνιτσας, για να φανεί όλο το μεγαλείο της αρχιτεκτονικής των μαστόρων μας).

Να δώσουμε έμφαση στο ζήτημα της καθαριότητας και των σκουπιδιών που παρουσιάζουν πολύ άσχημο θέαμα σ' όλη την επαρχία μας και παντού.

Να ενώσουμε τις προσπάθειές μας (Δήμος και σύλλογοι στην Κόνιτσα) για τον πλουτισμό του ήδη υπάρχοντος Λαογρ. Μουσείου του Εξωρ. Συλλόγου, ώστε μαζί με το γεφύρι να αποτελούν τα πρώτα ενδιαφέροντα για κάθε επισκέπτη της πόλης.

Αυτά που αναφέρουμε πιο πάνω, καθώς και η σήμανση των μονοπατιών για εκδρομές στα γύρω βουνά και λαγκαδία, η δράση των συλλόγων με ορειβατικές εξορμήσεις, καγιάκ κλπ. όλα μαζί μπορούν να κάνουν την Κόνιτσα και την ευρύτερη περιοχή της, έναν πόλο έλξης επισκεπτών απ' όλη τη χώρα και το εξωτερικό, αφού βρίσκεται στον άξονα του δρόμου που ενώνει την Ηγουμενίτσα με τη Μακεδονία.

Φυσικά δεν πρέπει να σταματήσουν οι προσπάθειες Δήμου, Νομαρχ. Συμβούλου και άλλων παραγόντων, για το άνοιγμα των συνόρων στη Μέρτζιανη, την ασφαλτόστρωση του δρόμου προς Δίστρατο - Βασιλίτσα, την πρόσβαση προς Ανατ. Ζαγόρι από Βρυσοχώρι και διάνοιξη δρόμου από Βίγλα προς

Δυτ. Ζαγόρι για αμοιβαία επικοινωνία από και προς την Κόνιτσα.

Επίσης, καλύτερη αξιοποίηση των Λουτρών Καβασίων και Αμαράντου.

Και παν' απ' όλα χρειάζεται η ποικιλόμορφη και επίμονη διαφήμιση και προβολή του τόπου μας.

Ας φροντίσουμε, με βιβλία και κάθε έντυπο, με βιντεοταινίες και ντοκυμαντέρ από την τηλεόραση, με άρθρα

στον τύπο κλπ. να προβάσουμε όσο μπορούμε τις ομορφιές μας.

Ας μην τα περιμένουμε όλα από την Πολιτεία, είναι σε μεγάλο βαθμό, στο χέρι μας, να προσπαθήσουμε για μια καλύτερη ζωή των κατοίκων της περιοχής, για ν' αποφύγουμε τελικά την ερήμωση και να ζωντανέψουμε τον τόπο....

Σ.Τ.

51 χρόνια από την ίδρυση της Ε.Π.Ο.Ν (1943 - 1994"

Πέρασαν 51 χρόνια από τις 23 Φλεβάρη 1943 που ιδρύθηκε η δοξασμένη Ενιαία Πανελλαδική Οργάνωση Νέων (ΕΠΟΝ) η οποία ένωσε τα νιάτα στον αγώνα κατά των Γερμανοϊταλών κατακτητών, για τη ζωή, τη λευτεριά και για ανεξάρτηση και δημοκρατική Ελλάδα.

Στα χωριά, στις πόλεις, στα βουνά, και στους κάμπους έδινε παντού το παρόν η ΕΠΟΝ με τους αγώνες και τα τραγούδια της:

"Εμπρός Επονίτες αδέρφια και πάλι μπροστά μας προβάλλει η αυγή. Να δείξουμε πρέπει σ' ατέλειωτη μάχη πως θέλουμε κι εμείς ελεύθερη ζωή.

Πρωτοπόροι στον αγώνα με της νιότης τον παλμό".

Παντού η Νεολαία πρωτοστάτησε, ανάμεσα σε χιλιάδες πατριώτες, στον αγώνα κατά της βουλγαρικής επέκτα-

σης στη Μακεδονία ενάντια στην τρομοκρατία και για τα δικαιώματα των Νέων στη δουλειά, τη μόρφωση και τον πολιτισμό. Η ΕΠΟΝ ενίσχυσε τον θρυλικό Ε.Λ.Α.Σ. με χιλιάδες νέους μαχητές (ένας απ' αυτούς ήμουν κι εγώ), και πάρα πολλοί έπεσαν ηρωικά μαχόμενοι για της πατρίδας τη λευτεριά.

Με σεβασμό θα αναφέρω έναν από τους πολλούς που σκοτώθηκαν σ' εκείνο τον αγώνα, το Λάζο Οικονόμου από τον Πύργο Στράτσιανης που έπεσε ηρωικά στο "Χάνι Καλλιθέας" πολεμώντας ενάντια στους Γερμανούς.

Η γενιά της ΕΠΟΝ χάραξε τον αγωνιστικό δρόμο της γενιάς του 1-1-4, των Λαμπράκηδων και αργότερα.

Τιμή και δόξα στους μαχητές της ΕΠΟΝ. Ο αγώνας της θα φωτίζει πάντα τις ερχόμενες γενιές.

Αχιλ. Νάτσης

(Παλιός Επονίτης, εφεδροελασσίτης και αντάρτης του ΕΛΑΣ από το χωριό Λαγκάδα).

Ἦθη και ἔθιμα

Ο ΜΑΡΤΗΣ

Ο Μάρτης είναι ο τρίτος μήνας το χρόνου κατά το Γρηγοριανό ημερολόγιο και ο πρώτος του χρόνου κατά το αρχαίο ημερολόγιο.

Το όνομά του καθώς λένε οι φιλόλογοι προέρχεται από το Θεό Mars (Martius) των Ρωμαίων που ήταν θεός του πολέμου όπως ο δικός μας ο Άρης, αλλά συγχρόνως και Θεός της βλάστησης, αφού είναι ο πρώτος μήνας της Άνοιξης.

Από το Μάρτη αρχίζει η γη να βλαστάνει, τα δέντρα μπουμπουκιάζουν, αλλά η απότομη μεταβολή της θερμοκρασίας φέρνει συχνά ζημιές στη βλάστηση. Οι γεωργοί ξαναρχίζουν τις εργασίες τους, οργώνουν τα χωράφια για να σπείρουν τ' ανοιξιάτικα φυτά, φυτεύουν, κλαδεύουν τα δέντρα και τα αμπέλια, κι ετοιμάζουν τα φυτώρια των κηπευτικών. Ο λαός μας έχει πολλούς μύθους για το Μάρτη πολλές παροιμίες και "γνωμικά" που μιλούν για τα καμώματά του. Από Μάρτη καλοκαίρι κι από Αύγουστο Χειμώνα, ή Μάρτη γδάρτη και κακέ παλουκοκάφτη, ή "όποιος έχει κόρη ακριβή του Μάρτη ήλιος να μην τη δει" κλπ. Καί τούτο, γιατί το Μάρτη ο ήλιος καίει πολύ και μαυρίζει την κόρη.

Για να προφυλαχτούν από τον ήλιο οι κοπέλες και τα παιδιά την πρωτομαρτιά φορούν στο χέρι μια κόκκινη κλωστή στριμμένη με μια άσπρη που τη λέγανε και τη λέμε "Μαρτίσι".

Η κλωστή αυτή πίστευαν ότι είχε μαγική δύναμη που προερχόταν κυρίως από την κόκκινη κλωστή κι έτσι προφυλάγονταν από την επενέργεια του ήλιου και τη διατηρούσαν μέχρι το Πάσχα, οπότε την έκαιγαν με τη γιορτινή λαμπάδα.

Χαρά που είχαμε εμείς τα μικρά παιδιά κυρίως όταν φορούσαμε το "Μαρτίσι" για να μη μαυρίσουμε. Αλλά πράγματα για μεγάλες χαρές. Ακόμη την πρωτομαρτιά, έπρεπε να πάμε στο λόγγο γύρω εκεί κοντά στο Μαρίνο ή στις κρανιές να κόψουμε

κρανιές, που τώρα το Μάρτη αρχίζουν και ανθύνε να τις κάνουμε μάτσο, για να είμαστε γεροί σαν την κρανιά και ακόμη το μεγαλύτερο παιδί να κόψει μια καλή δυνατή κρατίτικη βέργα να τη φέρει στο δάσκαλο για τις "βεργιές" που τρώγαμε όταν δεν ξέραμε μάθημα ή κάναμε "αταξίες". Με τον ήλιο και τον καλό καιρό ακόμη λέγανε οι γιαγιάδες μας:

"Μπρίτσι μπρίτσι Μάρτη μου

τάβγαλα τ' αρνάκια μου και τα κασικάκια μου" δηλαδή ξεπέρασα το χειμώνα δεν έχω ανάγκη, έφυγε ο Κουτσοφλέβαρος ήρθε η Άνοιξη. Άλλο τώρα, αν καμιά φορά θύμωνε και θυμώνει ο Μάρτης και μας μαζεύει όλους στο παραγώνι.

Όλα αυτά τα έθιμα και οι παροιμίες είναι υπολείμματα αρχαίων εκδηλώσεων της πρωτομαρτιάτικης Πρωτοχρονιάς, αφού όπως είπαμε, παλιά ο Μάρτης ήταν ο πρώτος μήνας του χρόνου, που όπως λέει ο κ. Μηνάς Αλ. Αλεξιάδης καθηγητής λαογραφίας στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων "διατηρήθηκε ως το 153 π.Χ. (Ο Ιούλιος Καίσαρ μετέθεσε των Πρωτοχρονιά των Ρωμαίων την 1η Ιανουαρίου μόλις το 46 π.Χ.)".

Ακόμη τις πρώτες μέρες του Μάρτη δεν κάνει να κόψουμε χρειαζούμενα ξύλα γιατί σαρακιάζονται, τα τρώει το σαράκι και γενικά αυτές οι μέρες θεωρούνται από τους χωριανούς μας δυσοίωνες και αποφράδες "δρύμες" όπως τις αποκαλούν.

Στις 25 του Μάρτη γιορτάζεται - ως γνωστόν - ο Ευαγγελισμός της Θεοτόκου και η Εθνική μας γιορτή κι όλα είναι χαράς Ευαγγέλια.

Σήμερα βέβαια τα περισσότερα απ' αυτά τα ήθη και έθιμα έχουν ατονήσει ή κοντεύουν να λησμονηθούν. Όμως θ' αντιστέκονται στο διάβα των χρόνων και θα μας κάνουν υπερήφανους για την καταγωγή μας.

ΟΙ ΜΠΕΡΚΟΙ ΠΑΛΙΑ ΚΟΝΙΤΣΙΩΤΙΚΗ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΤΙΜΑΡΙΟΥΧΩΝ

(Συνέχεια από το προηγούμενο)

Γιάννη Λυμπερόπουλου

Στη Βενετία η οικογένεια Μπέρκου ακμάζει, εγκαταστημένη στη συνοικία Αγίας Μαρίνας Φορμόζας (βλ. Κ. Μέρτζιου, Ηπ. Χρον. 1936, σελ. 198) και εκεί βλέπουμε το Ζαχαρία Μπέρκο, Μέγα Επιστάτη της Κοινότητας των Ελλήνων το 1768. Το Δημήτριο Μπέρκο, Πρόεδρο της ίδιας Κοινότητας το 1743. Ακόμα από το Αρχείο της Ελληνικής Κοινότητας της Βενετίας, που δημοσίευσε ο Κ. Μέρτζιος στα Ηπειρωτικά Χρονικά, 1936, βλέπουμε ένα Αναστάσιο Μπέρκο να πεθαίνει το 1803. Ένα Νικόλαο Μπέρκο, που τον αποκαλούν άρχοντα οι Επίτροποι του Αρχιμανδρειού Ιωαννίνων σ' επιστολή τους από 17/7/βρίου 1794 (όπου παραπάνω, σελ. 212). Ο ίδιος να φιλοξενεί στο σπίτι του τον πρώην υπάλληλο και ευεργέτη Σουδενών Παναγιώτη Γεωργίου Γκότση το 1793. Αργότερα, το 1794, να ορίζεται από τους Πανωσουδενιώτες επίτροπος και καθολικός οικοκύρης στην κληρονομιά του παπαπάνω Π. Γκότση (σελ. 199 - 200). Και τελικά να πεθαίνει το 1803.

Όταν προ τεσσάρων χρόνων πέρασε από τη Βενετία, στα βιαστικά άνοιξα έναν τηλεφωνικό κατάλογο (ο χρόνος δεν μ' έπαιρνε ν' απασχοληθώ περισσότερο), και είδα πως υπάρχουν εκεί καταχωρημένα έξι ονόματα BERCO.

* * *

Ο άλλος κλάδος της οικογένειας Μπέρκου, έμεινε στην Κόνιτσα, στο παλιό αρχοντικό τους, πούταν χτισμένο πάνω στον κήπο του σπιτιού που ανήκει τώρα στην οικογένεια Αρ. Πύρρου. Κατά τα λεγόμενα παλιών Κονιτσιωτών ήταν τεράστιο, είχε μια μακριά στοά φωτισμένη με φανάρια που οδηγούσε στην εσωτερική αυλή, όπου το σπίτι του υποστατικού (το σημερινό σπίτι του Αρ. Πύρρου). Απέναντι ακριβώς από το σπίτι αυτό, ήταν το αρχοντικό της οικογένειας Λιάμπη. Και δίπλα (από την πάνω μεριά) ήταν το αρχοντικό της οικογένειας Σκουμπουρδή, όπου φιλοξενήθηκε κάποτε αναγκαστικά, σά ρέεμι (όμηρος) του Αλή πασά, ο Λάμπρος Τζαβέλλας, γι' αυτό μέχρι πριν από λίγα χρόνια το σπίτι αυτό λέγονταν και σπίτι του Λάμπρου Σουλιώτη.

Το περίεργο είναι ότι και στα Γιάννινα, αυτές οι τρεις οικογένειες των παλιών τιμαριούχων είχαν τα σπίτια τους, κοντα - κοντά. Πολλά θα μπορούσε να υποθέσει κανένας πάνω σ' αυτό. Πάντως οι παραδόσεις στην Κόνιτσα τις φέρνουν και τις τρεις αυτές οικογένειες να συνδέονται μεταξύ τους συγγενικά, αλλά κι αυτό είναι το πιο περίεργο, να συνδέονται επίσης συγγενικά και με εξισλαμισθείσες οικογένειες Αλβανών μπέηδων, ανάμεσα στις οποίες ήταν και η οικογένεια του Ζεϊνέλ μπέη, από την οποία προέρχονταν και η Χάμκω, η μάνα του Αλή πασά.

Ίσως έτσι να εξηγείται το πως αυτές οι οικογένειες διατήρησαν κάποια τιμάρια τους και μετά το 1635, που ως γνωστόν καταργήθηκε το προνόμιο σε μεγάλο βαθμό από τους Τούρκους για τους χριστιανούς να είναι τιμαριούχοι, εφ' όσον δεν

εξισλάμιζονταν, προνόμιο που ξεκινούσε από τον λεγόμενο "Ορισμό του Σιναν πασά" (1431).

Ο κλάδος των Μπέρκων, που έμεινε στην Κόνιτσα όπως φαίνεται από επιστολή των Κονιτσιωτών Διαμάντη και Πόντζιου, προς το Γιαννάκη Μπέρκο, με χρονολογία 1804 (βρίσκεται στο αρχείο της Τούλας Βέργου, στο Βόλο), από Μπέρκος έγινε Μπέργος "Τιμιώτατε και ευγενέστατε Άρχοντα κυρ Γιαννάκη Μπέργο", τον αποκαλούν. Κι από κει το όνομα μεταπηδά σε Βέργος, που όπως είπαμε ήταν της μόδας τον περασμένο αιώνα, ίσως κάτω από την επίδραση του αντισλαβισμού που κυριαρχούσε στη λέφτερη Ελλάδα και κείνη τη ρομαντική διάθεση του αρχαϊσμού και της καθαρότητας της γλώσσας, με αποβολή των βαρβαρικών στοιχείων.

Στην ιδιοκτησία του κλάδου αυτού, παραμένουν εκτός από το αρχοντικό της Κόνιτσας, όλη η άλλη ακίνητη περιουσία στην Κόνιτσα (σπίτια, χωράφια, αμπέλια, μπάσαινες κλπ.), καθώς και το τσιφλίκι στις Καμινάδες της Θεσσαλίας (Καρδίτσα). Κατά τα μέσα του περασμένου αιώνα, στο Κονάκι του τσιφλικιού των Καμινάδων μένουν σχεδόν μόνιμα οι άρρενες της οικογένειας. Στα 1876, παντρεύουν την Άννα, θυγατέρα Βέργου, με τον έμπορα της Κόνιτσας Νικολάκη Μπεκιάρη και μεταφέρεται όλη η άλλη οικογένεια στις Καμινάδες, δηλ. η Αριστούλα, σύζυγος Πέτρου Βέργου και ο γιός του Βασίλης.

Στ' αναμεταξύ μεγάλο μέρος από το τσιφλίκι, το λεγόμενο "Μπέρκο" στην άκρη της Κόνιτσας, καταπατείται από τους Λεσκοβικιανούς γύφτους χουσμεκιάρηδες που κουβαλάνε στην Κόνιτσα για υπηρετικό προσωπικό οι μπέηδες του Βαροσιού της Κόνιτσας, των οποίων το κύρος και η δύναμη μαζί με την αυθαιρεσία δεν επιτρέπει κανενός είδους αντίσταση, ιδιαίτερα μετά το θάνατο του Αλή πασά.

Αποτέλεσμα αυτού του πυκνού εποικισμού του χτήματος των Μπέρκων στην Κόνιτσα από γύφτους του Λεσκοβικιού ήταν να σχηματιστεί εκεί ο συνοικισμός "Μπέρκο - Μαχαλά", που με τον καιρό έγινε συνώνυμο στ' αυτιά των Κονιτσιωτών με το "Γυφτομαχαλά".

Ο ξεφτελισμός αυτός του ονόματος, μαζί με την κάποια παρακμή που γνώριζε η φήμη της οικογένειας Μπέρκου, αποτέλεσε την βασική αιτία που ο κλάδος της Κόνιτσας να προτιμάει τη χρήση του ονόματος Βέργου αντί Μπέρκου, μέχρις ότου το "Μπέρκος" σβύστηκε απ' τη μνήμη των ανθρώπων, οριστικά.

Στο 1872, τα υπόλοιπα (σπίτια, κήποι, αμπέλι από το τσιφλίκι Μπέρκου ό,τι απόμεινε από την καταπάτηση) βγαίνουν σε πλειστηριασμό και τα παίρνει ο Κύρκας Σούρλας. Νά τί δημοσίευσε τότε η εφημερίδα των Γιαννίνων "Γιάνγια", 137/7.2.1872 (όπως το αναδημοσίευσε ο Τάσος Ευθυμίου στο περιοδικό "Κόνιτσα", 1972, τεύχος 119, σελ. 13):

"Η Υποδιοίκησης Κονίτσης δηλοποιεί ότι συνεπεία αιτήσεως του Κωνσταντίνου Σούρλα εκ Πυρσόγιαννης εξέθηκεν εις Δημοπρασίαν πωλήσεως δύο κήπους, μίαν

βρύσιν, μίαν άμπελον εκ στρεμμάτων τεσσάρων και δύο αυλακίων, και δύο οικίας τας οποίας οι εκ Κονίτσης Σπύρος και Πέτρος Βέργου είχαν υποθηκεύσει εις τον ερηθέντα Κωνσταντίνον Σούρλαν απέναντι λιρών οθωμανικών 152 ας εδανείσθησαν παρ' αυτού. Επειδή τελευταίος πλειοδότης παρουσιάσθη Ο Κύρκος Σούρλας κάτοικος του αυτού χωρίου, όστις προσήνεγκεν εβδομήκοντα λίρας οθωμανικάς, και επειδή μετά 45 ημέρας από την ημερομηνίαν της παρούσης, εάν δεν παρουσιασθεί έτερος πλειοδότης θέλουσι κατακυρωθεί τ' ανωτέρω κτήματα εις τον ρηθέντα Κύρκον Σούρλαν, εάν υπάρχει τίς βουλόμενος να πλειοδοτήσει πρέπει εντός της ανωτέρω προθεσμίας να αποτανθεί εις την ρηθείσαν υποδιοίκησιν. Κόνιτσα 26 Φεβρουαρίου 1872".

Από πληροφορίες που έχουμε, αυτά τα σπίτια και τ' άλλα χτήματα των Βέργων, βρίσκονταν λίγο πέρα από το Παζάρι της Κόνιτσας, στις αρχές του Μπέρκου, και είναι μια περιοχή που λίγο πριν από τον τελευταίο πόλεμο τη λέγαμε Στρατσιανίτικα, γιατί φαίνεται εν συνεχεία η οικογένεια του Κύρκα Σούρλα τα πούλησε σε Στρατσιανίτες που εγκαταστάθηκαν αργότερα στην Κόνιτσα (οικογένεια Μούσιου κλπ.).

Τα σπίτια αυτά συμπίπτουν με τα κονάκια του παμπάλαιου τσιφλικιού των Μπέρκων, που φυσικά, κληρονομήθηκαν από τους Μπέρκους - Βέργους πούμενιναν στην Κόνιτσα.

Τα δύο σπίτια της οικογένειας ΜΠΕΡΚΟΥ, που μαζί με τους κήπους, μια βρύση, μίαν άμπελο εκ τεσσάρων στρεμμάτων και δύο αυλακίων, βγήκαν στη δημοπρασία το 1872 στην Κόνιτσα, σύμφωνα με το σημείωμα της εφημερίδας ΓΙΑΝΓΙΑ των Ιωαννίνων, υπάρχουν ακόμα στη Κόνιτσα, και ανήκουν σήμερα, αν δεν απατώμαι, στους απόγονους της οικογένειας Μούσιου-Λώλου, που κατάγονται από το χωριό Στράτσιανη (Πύργος). Το ένα από αυτά, έχει τέλεια ερειπωθεί. Το άλλο έχει υποστεί πολλές εξωτερικές αλλαγές, ωστόσο δείχνει ακόμα πως είναι ένα παλιό αρχοντικό, τεράστιο, τριώροφο. Κατά τη γνώμη μου το σπίτι αυτό πρέπει να είναι το πιο παλιό κτίσμα της Κόνιτσας, αν σκεφτεί κανένας ότι θα υπήρχε ακόμα πριν τις αρχές του 18ου αιώνα, εποχή που ένας κλάδος των Μπέρκων μεταφέρθηκε στα Γιάννινα.

Λίγα χρόνια, πριν από τον πόλεμο του Σαράντα, η περιοχή του σπιτιού αυτού περιβάλλονταν από ψηλούς μαντρότειχους, που έφταναν στο σημερινό Πρακτορείο των αυτοκινήτων, ακολουθούσαν το δημόσιο δρόμο μέχρι το λάκκο. Και τα ίχνη της μεγάλης στρογγυλής πόρτας, βρίσκονταν ακριβώς δίπλα από το μαγαζί του κ. Γκάσιου. Αναμφισβήτητα, η συνοικία που βρίσκεται πιο πάνω από το σπίτι αυτό, πήρε το όνομά της ΜΠΕΡΚΟ από το αρχοντικό των Μπέρκων και τις ιδιοκτησίες της ίδιας οικογένειας.

Το 1881 πιάνουν αιχμάλωτο οι Αρβανίτες κλέφτες (μ' επικεφαλής τον Λεσκοβικιανό Αμπάζ) το γαμπρό της οικογένειας και παππού μου, Νικολάκη Μπεκιάρη.

Κι αφού του παίρνουν ό,τι είχε και δεν είχε, ιδιαίτερα, ασημικά, χρυσαφικά, χρυσές λίρες, μαργαριτάρια κλπ. που τα περισσότερα τα κρατούσε για ενέχυρο δανείων πούδινε σε Κονιτσιώτες, επαγγελλόμενος μεταξύ των άλλων και τον τραπεζίτη, του ζητάνε και χρυσές πέντε χιλιάδες λίρες λύτρα, για να τον απελευθερώσουν ύστερα από μια αιχμαλωσία στα βουνά του Ισβόρου, σαράντα ημερών. Τότε η γυναίκα του Άννα - Νικολάκαινα Μπεκιάρη (το γένος Βέργου) αναγκάζεται να πωλήσει το πιό μεγάλο μέρος από την ακίνητη περιουσία των Μπέρκου - Βέργων, που ήτανε στον κάμπο της Κόνιτσας μπίρ - παρά που λένε.

Η ληστεία αυτή συντάραξε όλους τους κατοίκους της περιοχής, οι οποίοι ζητάνε από τις τουρκικές αρχές την εγκατάσταση στην Κόνιτσα στρατιωτών. Όπερ κι έγινε. Όμως ο στρατός ήταν δυσβάχταχτος από τους Κονιτσιώτες, γιατί στρατωνίζονταν στα σπίτια τους (βλ. ΚΟΝΙΤΣΑ 1981, 296). Γι' αυτό με νέα διαβήματα προς το ντοβλέτι, στα οποία παίρνουν μέρος και οι ισχυροί Κονιτσιώτες μπέηδες, χτίζονται στην Κόνιτσα στρατώνες, στην άκρη του Μπέρκου και μάλιστα πάνω σε χωράφια της οικογένειας Μπέρκου - Βέργου, χωρίς καμιά αποζημίωση. Κι εναπομένει πλέον εκεί δίπλα στις βρύσες των στρατώνων, το τελευταίο υπόλοιπο του τσιφλικιού της οικογένειας Μπέρκου, το Μπέρκο, ένα χωράφι δεκάξη στρέμματα και μια βρύση καταμεσίς στο Μπέρκο, που τη λένε "Βρύση του Βέργου". Απ' αυτά, έμεινε η βρύση, αλλά το χωράφι το καταπάτησε ο ελληνικός στρατός το 1939, επεκτείνοντας την οχυρωματική γραμμή του, εν αναμονή του πολέμου στα 1940.

Στη δεκαετία του 1920, απαλλοτριώνεται το Τσιφλίκι των Καμινάδων, αφού προηγουμένα, καθώς έμαθα, είχε περιέλθει στην ιδιοκτησία του πολιτευόμενου στρατηγού Τερτίπη.

Στην οικογένεια, έξω από το καλό όνομα και τις διάφορες φήμες για τους πρόγονους, που κυκλοφορούν από στόμα σε στόμα, δεν έμεινε τίποτε άλλο... Ανάμεσα σ' αυτές τις ιστορίες - φήμες είναι και η ιστορία για τη σπατάλωσή του Σπύρου Βέργου και τα γλέντια του στην Πόλη, που κατάληξαν να υποθηκέψουνε τους Καμινάδες, γιατί κινδύνευε το παδί να καταλήξει στη φυλακή.... Είχε χαλάσει το μπουμπούλωμα μιας Τουρκάλας χανούμ, από μεγάλο σόϊ, πού σημαίνει ότι της κατέβασε το φερετζέ καταμεσίς στο δρόμο και προσπάθησε να τη φιλήσει, κι οι δικοί της ψάχνανε να τον βρουν απειλώντας αν δεν τον σκοτώσουν να τον βάλουν φυλακή...

Έτσι, με το θάνατο της Άννας - Νικολάκαινας Μπεκιάρη, το 1939, της τελευταίας Μπέρκοβας καθώς έλεγε η σεβάσμια μάνα του Δήμαρχου Ιωαννίνων, χάθηκε κι από την κόνιτσα η τελευταία κατ' ευθείαν απόγονος της οικογένειας Μπέρκου, που σύμφωνα με την παράδοση και τον Αραβαντινό ήταν μια από τις οικογένειες των κεφαλάδων και τιμαριούχων "Καστρινών" που το 1613 έδιωξαν - έξωσαν οι Τούρκοι από το κάστρο των Γιαννίνων.

ΔΥΟ "ΧΑΜΕΝΑ" ΓΕΦΥΡΙΑ ΑΝΑΖΗΤΟΥΝ ΟΝΟΜΑ

του Σπύρου Ι. Μαντά

Πιστεύοντας πως ένα περιοδικό, ανάμεσα στα τόσα που επιδιώκει, πρέπει να στοχεύει και στην έρευνα, χρησιμοποιώ σήμερα τις σελίδες του για την διευκρίνιση του θέματος. Ίσως με τη βοήθεια των αναγνωστών του, και ιδιαίτερα των ηλικιωμένων, βρεθεί λύση στην ονομασία δύο παλιών πετρογέφυρων, καταστραμμένων πια για πάντα. Θα αποτελέσει κάτι τέτοιο, πολύτιμη συμβολή στην κατάρτιση

λικά και συνεγαλέζικα στρατεύματα από Λασκοβίκι μέσω Ίσβορου (Αμάραντος) - Καστάνιανης (Καστανέα) - Ζουπάν (Πεντάλοφος) προς Καστοριά και Κορυτσά, πληροφορεί και φωτογραφίζει. Μια λοιπόν φωτογραφία δείχνει τον ίδιον και άλλους στρατιώτες να περνούν ένα πέτρινο, χαρακτηριστικό ηπειρώτικο γεφύρι. Η λεζάντα, αρκετά αποκαλυπτική μα όχι πλήρως, μιλάει για γεφύρι σε χείμαρρο

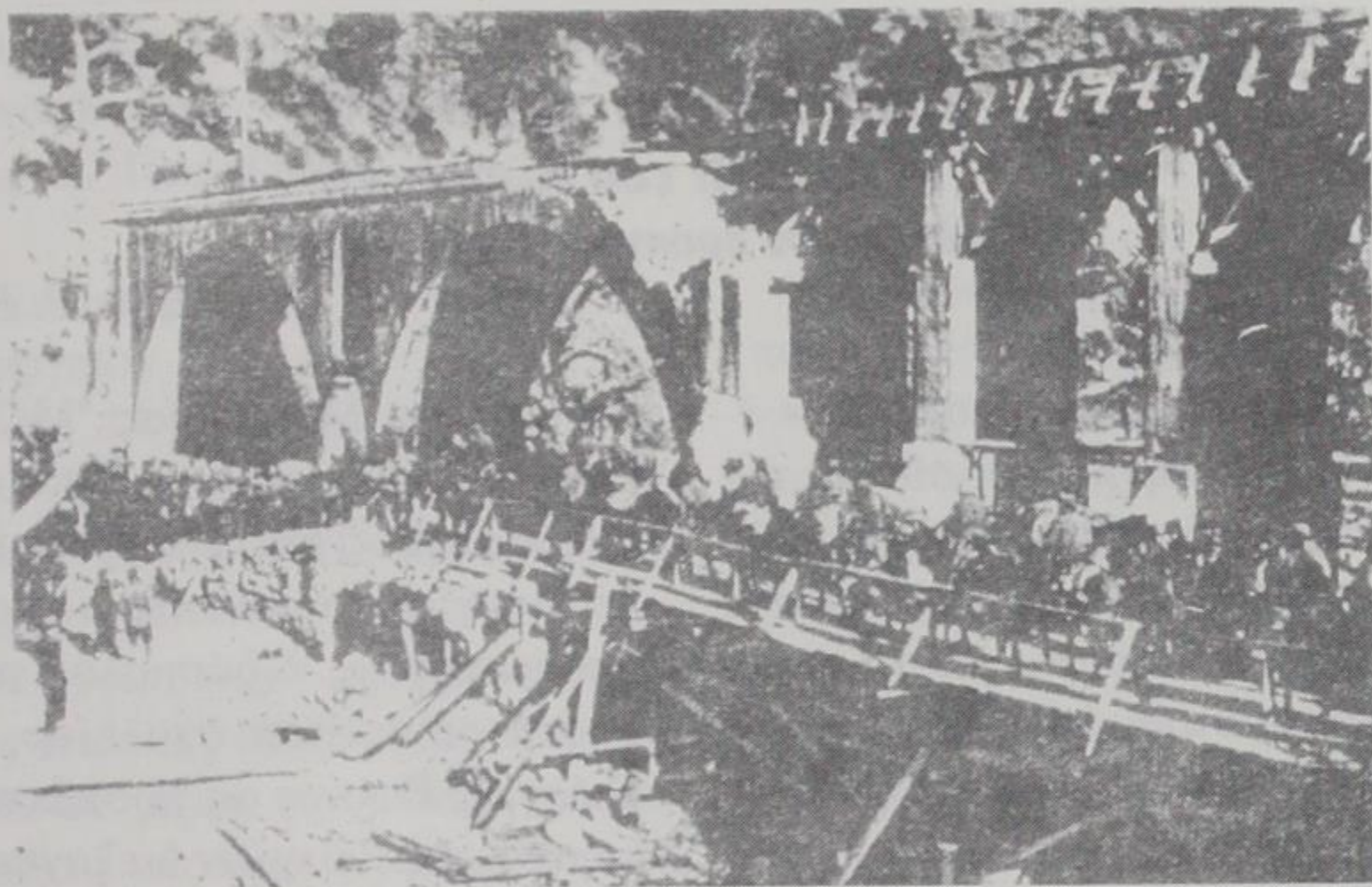
του Α.Γ.Η. (Αρχείου Γεφυριών Ηπειρώτικων) που χρόνια τώρα με απασχολεί.

Πιο συγκεκριμένα: Έπεσαν τελευταία στα χέρια μου - φαινόμενο συνηθισμένο - δυο παλιές ασπρόμαυρες φωτογραφίες, που απεικονίζουν ηπειρώτικα πετρογέφυρα με συγκεχυμένες όμως πληροφορίες ως προς την ταυτότητά τους.

Η πρώτη φωτογραφία, είναι δημοσιευμένη στο πολύτιμο για την εποχή του περιοδικό "L' ILLUSTRATION", με ημερομηνία 17 Μαρτίου 1917. Βρισκόμαστε δηλαδή στα χρόνια του Α΄ Παγκοσμίου πολέμου. Ο ανταποκριτής του παραπάνω περιοδικού, επισκέπτεται χωριά και μέρη της περιοχής μας, οδοιπορεί μαζί με γαλ-

ανάμεσα Ίσβορο και Καστάνιανη. Και το πρόβλημα, το πρώτο: Ποιό άραγε είναι το συγκεκριμένο, εικονιζόμενο γεφύρι;

Κατά τις σκέψεις μου και την άποψή μου: υπάρχουν και υπήρχαν ανάμεσα σ' αυτά τα δυο χωριά αρκετά γεφύρια. Διαρρέουν δέ την περιοχή ο Σαραντάπορος και μικρότεροι χείμαρροι, όπως ο Ζιάσακας για παράδειγμα. Από τα μέχρι στιγμής όμως εξετασθέντα γεφύρια - σωζόμενα ή μή - κανένα δεν έχει να κάνει με κείνη της φωτογραφίας. Βέβαια η έρευνα και η εντόπιση όλων των γεφυριών δεν έχει ακόμα ολοκληρωθεί. Απομένουν για μελέτη το γεφύρι του Ντερβενιού, στο Σαραντάπορο, που δυστυχώς ανατινάχτηκε

αρχές του 1948 από τον ελληνικό στρατό, και κάποια ακόμα γεφύρια στην περιοχή της Πλάβαλης (Αγ. Βαρβάρας). Στην τελευταία υπάρχουν πληροφορίες για γεφύρια στον λάκκο Ζιάσακας (Σμίξης στη θέση "Λάζαρος", Μύλου στην ομώνυμη θέση, κλπ.) κι ένα στον λάκκο της Όρλας (Γεφ. της Όρλας). Ποιό λοιπόν είναι το εικονιζόμενο στο "L' Illustration"; Και πάμε στη δεύτερη φωτογραφία. Έχει δημοσιευθεί το 1969, στο ιταλικό περιοδικό "Dom. dell' Corrriere" και αναδημοσιεύει από το "Δελτίο της Ηπειρωτικής Εταιρείας" τον Δεκέμβριο του 1993. Στο τελευταίο, συνοδεύει η λεζάντα: "Ανθρωποι και ζώα της "Τζούλια" συνωθούνται να περάσουν όπως - όπως την ξύλινη γέφυρα του Περάτι (Μέρτζιανης) δίπλα στα ερείπια της παλιάς" Και να το δεύτερο ερώτημα; Ποιό είναι το συγκεκριμένο εικονιζόμενο γεφύρι;

Κατά τις σκέψεις μου και την άποψή μου: Σίγουρα δεν πρόκειται για το γεφύρι της Μέρτζιανης, που βέβαια έχει καταστραφεί, μα φωτογραφία του έχει επανειληφμένα δημοσιευτεί. Εκείνο ήταν μονότοξο, με μάλιστα πάνω του κάποια νεώτερη προσθήκη για να διαβαίνουν ευκολότερα οχήματα και πεζοί. Απεναντίας, συλλεγέ-

ντα στοιχεία, και φωτογραφίες στο αρχείο μου, παραπέμπουν στο γεφύρι στο Γορμόποταμό, στη θέση "Αγίου" ανάμεσα Καλπάκι και Κακκαβιά. Και αυτό το γεφύρι, ονομαζόμενο "γεφύρι των Αγίων", έπεσε θύμα του τελευταίου Πολέμου, αφού, όντας τετράτοξο, ανατινάχτηκε το 1940 (28η Οκτωβρίου). Εάν μένουν κάποιες αμφιβολίες, είναι γιατί στη λεζάντα της φωτογραφίας το γεφύρι αναφέρεται εκτός από Μέρτζιανης και σαν γεφύρι του Περάτι. Και έχω συναντήσει στο αλβανικό περιοδικό "Monument" πληροφορία για γκρεμισμένο γεφύρι στο Παραμεθόριο αλβανικό χωριό Περάτι. Θέλω όμως να πιστεύω πως πρόκειται για το ίδιο γεφύρι (Γερ. Περάτι = Γεφ. Μέρτζιανης). Το εικονιζόμενο έτσι, πιστεύω πως είναι εκείνο των Αγίων στο Γορμό Ποταμό, Έτσι κι αλλιώς όμως, προς πλήρη επιβεβαίωση, το θέμα τίθεται προς έλεγχο.

Καταλήγοντας, γίνεται έκκληση στους αναγνώστες του περιοδικού, για διευκρίνιση των δύο παραπάνω προβλημάτων. Αναζητούνται δηλαδή τα ονόματα των δύο γεφυριών των φωτογραφιών.

ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

ΜΑΡΤΙΟΣ	ΑΠΡΙΛΙΟΣ
Μεγ. θερμοκρ. 23,6°	24.4°
Ελάχ. θερμοκρ. -0.6°	3.6°
Σχετ. υγρ. 60%	65%
Ύψος βροχής 8 mm	72 mm.

Η ΔΟΞΑΣΜΕΝΗ ΚΟΙΛΑΔΑ**(Η Λεκάνη του Αώου).****(Συνέχεια του προηγούμενου) 41ον***Του Ηλία Ε. Παπαζήση*

Ότι, η Ιταλική Διπλωματία δεν έμεινε αμέτοχη στην εμφανισθείσα την περίοδο της Κατοχής Ρουμανική κίνηση, αλλ' υπέθαλπε και ενεθάρρυνε αυτή, αποδεικνύεται και απ' τα υπάρχοντα γραπτά στοιχεία εκ της σχετικής αλληλογραφίας που διεξήχθηκε τότε μετά των Αρχών των Ιταλικών στρατευμάτων Κατοχής τα οποία καταχωρούμε και είναι τα εξής:

Αρχές Αυγούστου του έτους 1942, ο Διοικητής του ΙΙ Λόχου των Βασιλικών Καραμπινιέρων Κονίτσης Vittoγιο Valkazaga με έγγραφό του (Ιταλιστί) μας εγνώρισε, ότι εντολή της Ιταλικής Μεραρχίας "Modena" που ήδρευε στα Ιωάννινα, το ρουμανικό σχολείο Πάδων, θα λειτουργήσει ως έχει και κατά το επόμενο σχολικό έτος και ζητεί διαβεβαίωση.

Στο ανωτέρω έγγραφο του Διοικητού του Λόχου Καραμπινιέρων Κονίτσης απαντήσαμε ως εξής:

Ελληνική Πολιτεία

Επιθεωρητής Δημοτικών

Σχολείων Περιφέρειας Κονίτσης

Αριθ. πρωτ. 68

Εν Κονίτση τη 17 Αυγούστου 1942

Προς

Τον κ. Διοικητήν του ΙΙ Λόχου των Βασιλικών Καραβινιοφόρων Κονίτσης
Ενταύθα

Εις απάντησιν του υπ' αριθ. 15/13-Ι ΔΙ ΠΡΕΧ. ΒΙS υμετέρου εγγράφου, περί εγκρίσεως της ελευθέρας λειτουργίας του αυτοσυστάτου ρουμανικού σχολείου Πάδων υπό της Σης

Διοικήσεως Μεραρχίας "MODENA", έχω την τιμήν να γνωρίσω υμίν, ότι ανεξαρτήτως της ελευθέρας ταύτης λειτουργίας του ανωτέρω σχολείου, ο φερόμενος ως διδάσκαλος του αυτοσυστάτου τούτου σχολείου, ιδιώτης Στέργιος Ρώσιος ως προκύπτει εκ της εν τω Γραφείω ημών διεξαχθείσης αλληλογραφίας, κατά τον παρελθόντα Οκτώβριο 1941, τη συμπράξει ετέρων δύο ομοχωρίων του, αφήρεσε βιαίως την κλείδα του ελληνικού Διδακτηρίου Πάδων από τον Έλληνα διδάσκαλον, εγκατεστάθη εν αυτώ, και παρά τους ισχύοντας ελληνικούς νόμους, ήρξατο διδάσκων εις τους εκ του ελληνικού Δημοτικού σχολείου στρατολογηθέντας μαθητάς την ρουμανικήν γλώσσα, ην ισχυρίζεται ότι κατέχει. Αποτέλεσμα δε της αυθαιρέτου ταύτης καταλήψεως του Διδακτηρίου, ήτο η μεταφορά του Ελληνικού Δημοτικού Σχολείου εις το Διδακτήριον του Νηπιαγωγείου, το οποίον ελλείψει ετέρου οικήματος δεν ελειτούργησεν. Επειδή μετ' ου πολύ επίκειται η επανάληψις των μαθημάτων του σχολικού έτους 1941 - 1942, απαραίτητος δε διά την διεξαγωγήν των μαθημάτων τυγχάνει η χρησιμοποίησις του αυθαιρέτως καταληφθέντος Διδακτηρίου, παρακαλώ υμάς, όπως ευαρεστούμενος, διατάξητε σχετικώς και αποδοθή το ανωτέρω Διδακτήριον εις την Σχολικήν εφορείαν του Ελληνικού Δημοτικού Σχολείου Πάδων εις την κυριότητα της οποίας και ανήκει.

Μετά τιμής
Ο Αναπληρωτής Επιθεωρητού
Ηλίας Ε. Παπαζήσης

Ανακοίνωσις V.T.A.
Υπουργείον Παιδείας
Γενικήν Δ/σιν Ηλείου
(Δ/σιν Στοιχ. Εκπαιδ/σεως)
Γενικόν Επιθ/τήν Η΄ Περιφέρειας
Επαρχον Κονίτσης

Ακολουθεί, έτερον σχετικόν έγγρα-
φον της Ιταλικής Μεραρχίας Πεζικού
"MODENA" προς την Γενικήν Δ/σιν
Ηλείου το οποίον εκοινοποιήθη και
προς την Επιθεώρησιν Δημ. Σχολείων
Κονίτσης.

Ελληνική Πολιτεία
Γενική Διοίκησις Ηλείου
Δ/σις Στοιχ. Εκπαιδύσεως
Αριθ. πρωτ. 29129
εν Ιωαννίνοις τη 6 Σ/βρίου 1942

Προς
Τον κ. Επαρχον Κονίτσης
Εις Κόνιτσαν

Διαβιβάζοντες υμίν αντίγραφον του
υπ' αριθ. 18/5292 από 27-8-942 εγγρά-
φου της Διοικήσεως της Ενταύθα Με-
ραρχίας Πεζικού "MODENA" παρα-
καλούμεν, όπως γνωρίσετε ημίν, εάν
όντως συμφωνήσατε μετά των Ιταλι-
κών Αρχών Κατοχής να αφεθή το Δι-
δακτήριον του Ελληνικού Σχολείου
Πάδων εις το βλαχικόν σχολείον, και
να μεταφερθή το Ελληνικόν Σχολείον
εις το κτίριον του Νηπιαγωγείου, και
εν καταφατική, περιπτώσει δια τίνα
λόγον και βάσει και ποίων στοιχείων
συγκατετέθητε εις την παραχώρησιν
του Δημοσίου κτιρίου εις το αντικα-
νονικώς ιδρυθέν βλαχικόν σχολείον
τούτο.

Ο Αναπληρωτής του Γεν. Δ/τού Η-

πείρου

Μιχ. Τσιμπρής

Κοινοποιήσις

Επιθεωρητήν Κονίτσης, ίνα α-
ποφύγη ενεργείας αντιτιθεμένας εις το
κοινοποιούμενον αυτώ έγγραφον της
Διοικήσεως της Μεραρχίας, μέχρι
λήψεως νεωτέρων οδηγιών επί του θι-
γομένου εν αυτώ ζητήματος.

Σημειώνομε, ότι Διευθυντής της
Στοιχ. Εκπαιδύσεως, ο οποίος μονό-
γραψε στο ανωτέρω διαβιβασθέν εις
ημάς έγγραφο της Γεν. Δ/σεως Ηλεί-
ου, ήτο ο Επιθεωρητής των Δημοτι-
κών Σχολείων Ιωαννίνων Θεόδωρος
Φωτεινόπουλος ως Αναπληρωτής του
Γεν. Επιθ/του Η΄ Περιφέρειας. Το Κοι-
νοποιηθέν δε έγγραφον της Ιταλικής
Μεραρχίας "MODENA" έχει ως εξής.

Διοίκησις Μεραρχίας Πεζικού
MODENA

Γραφείον Πολιτικών Υποθέσεων
Τ.Τ. 27 Αυγούστου 1942

ΠΡΟΣ

Την Γενικήν Διοίκησιν Ηλείου
Ιωάννινα

Αντικείμενον "Ρουμανικόν Σχο-
λείον Πάδων".

Μοί καθίσταται γνωστόν ότι κατά
τον παρελθόντα μήνα Ιούνιον εξετα-
σθέντος του ζητήματος του ρουμανικού
σχολείου μετά του Επάρχου Κονίτσης,
συνεφωνήθη να αφεθή το σχολείον
τούτο εις το ελληνικόν σχολικό κτίριον
όπου ήδη εγκατεστάθη το παρελθόν έ-
τος μεταφερομένου του Ελληνικού
Σχολείου εις το κτίριον του Νηπιαγω-
γείου του εν τω κήπω ευρισκομένου,
όπερ δύναται ανέτως να ανταποκριθή,
δια τους ολίγους του μαθητάς, αλλά
μοί καθίσταται γνωστόν εξ άλλου ότι

ο Σχολικός Επιθεωρητής Ηλίας Παπαζήσης δεν ενέκρινε κατόπιν την ληφθείσαν συμφωνίαν. Ήδη παρακαλώ όπως διατάξητε ίνα επιτευχθείσα συνεννόησις μετά του Επάρχου εκτελεσθή πλήρως.

Ταυτοχρόνως παρακαλώ όπως καλέσητε τον Επιθεωρητήν Παπαζήσην εις μίαν μεγαλυτέραν κατανόησιν του υπό της καταστάσεως επιβαλλομένου πνεύματος ευθύνης και εν ουδεμιά, περιπτώσει θα ηδυνάμην να δεχθώ πράξεις αίτινες θα ηδύνατο να διασα-

λεύσουν την δημοσίαν τάξιν του χωρίου.

Επιθυμώ διαβεβαίωσιν

Ο Στρατηγός Μεραρχίας Διοικητής
Μάριο Γκουασάρντο

Ο Επαρχος Κονίτσης, τα αναφερόμενα στο ανωτέρω έγγραφο, το χαρακτήρισε κατασκευάσμα των ρουμανιζόντων, για να παρατείνουν τη λειτουργία του παράνομου σχολείου των στο Ελληνικό Διδακτήριο.

(συνεχίζεται)

ΒΙΝΤΕΟΤΑΙΝΙΑ

διάρκειας 40 λεπτών.

1. Με τις υπέροχες οροσειρές της Τύμφης και τις χαράδρες Αώου και Βίκου.

2. Την Κόνιτσα και τ' αρχοντικά της, το Γαναδιό, την Καστάνιανη, την Πυρσόγιαννη.

3. Καγιάκ στον Αώο και στο Βοϊδομάτη.

Αποστέλλεται ταχυδρομικώς. Στο εσωτερικό 6.000 δραχ. + τα ταχυδρομικά.

Εξωτερικό 30 δολ. U.S.A. + ταχυδρομικά ή 50 μάρκα.

Παραγγελίες - Πληροφορίες

STUDIO

Μπάμπης Κόνιτσα

Τηλ. 0655: 22350

23101 - 22389

ΚΟΝΙΤΣΙΩΤΙΚΑ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ Η ΚΥΡΑ ΝΤΕΗ κ.α.

Αναστ. Ευθυμίου

Συμπαθής και απλοϊκός τύπος ήταν ο μακαρίτης ο μπάριμπα Γιώργης ο Φ. Τα ελληνικά τα μιλούσε σπασμένα και με τη γνήσια προφορά της μακρινής πατρίδας του, όπως και ο Σταύρος ο Τσιπουρίδης.

Όταν ερχόταν καμιά φορά, στην Κόνιτσα, είτε η φιλαρμονική του Δήμου Ιωαννίνων ή η μουσική της 8ης Μεραρχίας και έπαιζαν στην Κεντρική πλατεία, βλέποντας τα ορειχάλκινα κρόταλα ρωτούσαν.

- Τι ντιάβολο τα χτυπούν έτσι αυτά τα σαχάνια;

Το χειμώνα πάλι, όταν έσπαγε το κρύο κι έκανε καλές μέρες, αντί μαλάκωσε έλεγαν "μαλακίστηκε!... ο καιρός".

Το καλοκαίρι την εποχή που ωριμάζαν τα πεπόνια, ρωτούσα το μπάριμπα Γιώργη.

- Ε μπάριμπα Γιώργη, έχεις κανένα καλό πεπόνι να μας φέρεις;

Και όταν είχε μου απαντούσε.

- Έχω, να σε φέρνω και μου έφερνε διαλεχτά. Όταν δεν είχε μου έλεγε.

"Ιφέτος κύριε Τάσιο όποιος να σε πει ότ' έχ' καλό μπιπόν' ντά σε γιλιάσ' ψέμματα θα σε πει. Ντα βάρσι ιφέτος, ντά βάρσι, (τα βάρεσε ασθένεια δηλαδή).

Επειδή δεν είχε παιδιά δικά του ο μπάριμπα Γιώργης, είχε πάρει για κληρονόμο του και είχε υιοθετήσει τον ανεψιό του το Γιάννη Φ. και άνοιξαν και μαγαζί καφε - ουζοπωλείο στο ισόγειο του σπιτιού των που είναι δίπλα στο δρόμο. Όταν ο Γιάννης είχε καμιά

δουλειά άφηνε το μπάριμπα Γιώργη στο μαγαζί.

Δίπλα από το σπίτι υπήρχε κολώνα και λάμπα της Δ.Ε.Η. που φώτιζε την αυλή όπου έβαζαν τα τραπεζάκια και κάθονταν οι πελάτες. Είχανε έτσι ανέξοδο τον εξωτερικό φωτισμό και δεν άναβαν τον δικό τους.

Κάποιο βράδυ όμως που έλειπε ο Γιάννης, η λάμπα του Δήμου κάηκε και ο μπάριμπα - Γιώργης αναγκάστηκε ν' ανάψει τη δική του για να μη φύγουν οι πελάτες.

Αλλά προνοητικός και συντηρητικός όπως ήταν πήρε (έβαλε και του πήραν) αμέσως στο τηλέφωνο τη Δ.Ε.Η. και ακολούθησε ο εξής περίπου διάλογος.

- κυρά Ντεή, κυρά Ντεή. Το κυρά Ντεή είν' αυτού;

- Ναί, η κυρά Δ.Ε.Η. ποιός τηλεφωνεί.

- Ιντώ (εδώ) Γιώργ' Φ. μπατέρα Γιάνν' Φ. Κάτω Κόνιτσα.

- Και τι ζητάς κύρ' Γιώργη;

- Ντό κολώνα όξ' από το μαγαζίμ' έκαψεν το λάμπα, ταρθήτε να το βάλετε ή γι' όχι.

- Θα το σημειώσομε μπάριμπα Γιώργη, και θα περάσομε να την αντικαταστήσομε.

Ντόρος μεγάλος έγινε με το θάνατο του μπάριμπα Γιώργη με τον οποίο ασχολήθηκαν και οι Γιαννιώτικες εφημερίδες.

Ένα πρωί σηκώθηκε, νίφτηκε, ήπιε τον καφέ του και κατόπι έχασε ξαφνικά τις αισθήσεις του κι έφυγε για

το αιώνιο ταξίδι από συγκοπή της καρδιάς.

Επειδή όμως την εποχή εκείνη είχαν οξυνθεί σε αρκετό βαθμό τα πολιτικά πάθη, όπως σ' όλη Ελλάδα και στην Κόνιτσα, οι οπαδοί του ΠΑ.ΣΟ.Κ. γράφοντας σε Γιαννιώτικη εφημερίδα απέδωσαν το θάνατό του στο ότι στενοχωρήθηκε υπερβολικά, επειδή εκείνη την προηγούμενη βραδιά, ο Βασίλης ο Λύτος έβαλε στο πικάπ του μαγαζιού του μια ταινία με το τραγούδι του πρώην δικτάτορα Γιώργου Παπαδόπουλου και επακολούθησε κάποια σύγχυση μικροκαυγιάς μεταξύ των πελατών του. Απάντησαν οι αντιφρονούντες οπαδοί της Ν. Δημοκρατίας, ανταπάντησαν οι άλλοι μέχρι που κατέληξε να επιληφθεί ανακρίσεων και το Αστυνομικό Τμήμα της Κόνιτσας. Τότε και ο αδερφός του Γιώργη ο "μπασιιά Ιορδάνης" παρουσιάστηκε στον αστυνόμο παραπονούμενος και ζητώντας την τιμωρία του Βασίλη Λύτου καθώς και την (άν πιστέψομε το Μήτσο Δ.) επαναφορά του αδερφού του στη ζωή.

"Τι σοί 'στυνομία είστε σεις, του είπε, αφήνετε τα κακά ανθρώπια να κάνουν φασαρία στα ξένα μαγαζιά, έβαλεν ο Βασίλ' Λύτος το τραγούδι του Παπαντόπουλου, έγινε φασαρία στο μαγαζί, στενοχωρίσκε το αντερφό μου και πέτανε από το στεναχώρια αυτό".

"Μα ο αδερφός σου πέθανε από συγκοπή της καρδιάς την άλλη μέρα και όχι την ίδια ώρα που έγινε η φασαρία. Έπασχε από την καρδιά του και γι' αυτό πέθανε", απάντησε ο αστυνόμος.
- Ντεν ξεύρω εγώ καρντιακός και κολοκύτια, εγώνα κρεύω τα το αντερφόμ'.

-Τί κάνεις; κουρεύεις τον αδερφό

σου;

- Κρεύω τα σελέω, κρεύω τα.

- Δεν σε καταλαβαίνω.

- Κρεύω τα, γυρεύω, θέλω το αντερφό μου.

"Μά τι νά σου κάνομε; Αφού πέθανεν δεν αναστιέται. Ιησούς Χριστός είμ εγώ να τον αναστήσω; Έκανε χαμογελώντας ο αστυνόμος"....

Και ο μπασιιά Ιορδάνης έφυγε απογοητευμένος και μουρμουρίζοντας.

"Στονομία (Αστυνομία) είναι τούτο ή βάσανο ντεν βρίσκεις δίκιο πουθενά..."

Και τώρα μια και τόφερε ο λόγος, ας αφηγηθούμε και κανένα ανέκδοτο του μπασιιά Ιορδάνη.

Κάποτε πήγε ο Δεσπότης μας ο Σεβαστιανός και λειτούργησε στην Κάτω Κόνιτσα στην παλαιά εκκλησία των Αγίων Αποστόλων όπου είναι και το Νεκροταφείο. Κατά τη συνηθειά του έκανε και το απαραίτητο κήρυγμα και μεταξύ άλλων είπε και τα εξής. "Η αμαρτία αγαπητοί μου, ο σατανάς δηλαδή, μοιάζει με ένα μεγάλο μαύρο θαλασσινό πουλί που αρπάζει τα στρείδια, τα ανεβάζει πετώντας πολύ ψηλά και κατόπι τ' αφήνει και πέφτουν απάνω στους βράχους, όπου τσακίζεται το καβούκι τους και κατεβαίνει κατόπι και τα τρώει, γιατί έτσι όπως είναι δεν μπορεί να τα ανοίξει ή να τα σπάσει με το ράμφος του. Έτσι κάνει και για μας ο πονηρός δαίμονας για να μας βάλει να αμαρτήσομε. Όσο έχομε πίστη και προσευχόμαστε στο Θεό, δε μπορεί να μας κάνει τίποτε ο διάβολος. Όταν όμως τα αφήσωμε αυτά, τότε ο σατανάς μας σηκώνει το νου μας υψηλά με την περηφάνεια και κατόπι μας αφήνει και πέφτομε στην άβυσσο της κολάσεως και χανόμαστε".

Είπε και άλλα πολλά και διάφορα ο πασίγνωστος για την ρητορική του Δεσπότης μας και μετά το τέλος της Λειτουργίας, ερώτησε τους επιτρόπους της εκκλησίας - μεταξύ των οποίων και ο μπασιά - Ιορδάνης - για τις ανάγκες και τα αιτήματα της Ενορίας των. Εις δε τον τελευταίο έκανε και το εξής ερώτημα (κατά Μ.Δ.).

- Ε, κύρ Ιορδάνη, απ' όλα αυτά που είπαμε στην ομιλία, θυμάσαι τίποτε;

"Να σε πω αφέντ' κύριε Ντεσπότη. Όλα άλλα και είπες η αφεντιά σου, ένα ωτί μ' σέβαν άλλο ξέβαν (από το ένα μου αυτί μπήκαν κι' από τ' άλλο βγήκαν), αμμά το μαύρο πουλί που τρώει τα στρείδια ντεν θα ξεχάσω ποτέ.

"Έστω, κι αυτό καλό είναι, είπε χαμογελώντας ο Δεσπότης, αρκεί μόνο να θυμάσαι ότι το μαύρο πουλί είναι ο διάβολος που μας βάζει στην αμαρτία. Μήπως έχεις και τίποτε άλλο να μου πεις;"

"Ντρόμο, απάντησε ο Ιορδάνης, ντρόμο να ερχόμαστε στο 'κκλησιάν ντέν έχομεν. Είναι πλάϊ και άμα έρχεταν η χειμώνας παγώνει, γκλυστράει και φθάνομεν από την κορυφήν στον πάτον. Ούτε ένα πεταμένον (πεθαμένον) ντεν ημπορούμεν να φέρωμεν. Να γκλυστράμε, να σκοτωνόμεστεν εμείς, να σκοτώνεται και το πεταμένον"..... Καινούργιο χαμόγελο ο Δεσπότης, συγκρατημένα γέλια από το ακροατήριο.

"Για τους δρόμους πρέπει να πάτε να κάνετε παράπονα στο Δήμαρχο, αυτός είναι υποχρεωμένος να τους φτιάσει, εγώ δεν είμαι αρμόδιος, είπε ο Σεβασμιώτατος".

"Αμά η αφεντιά σου γκοτζιάμ Ντεσπότη, ντέν είσαι ανώτερο από το Δήμαρχο;"

- Για τους δρόμους είναι αυτός αρμόδιος.

ΠΩΛΕΙΤΑΙ Οικόπεδο, γωνιακό 1300 τετραγωνικών μέτρων με οικοδομή 380 τετρ. μέτρων, που στεγάζεται σήμερα το Αστυνομικό Τμήμα Κονίτσης, με μηνιαίο μισθωμά 90.000 δρχ. Οικοδομούνται συνολικά 1040 τετραγ. μέτρα σύν τα υπόγεια.

Πληροφορίες.
Τηλ. 01 7517136 & 752530

ΠΩΛΕΙΤΑΙ ή δίνεται με αντιπαροχή φανταστικό, πανοραμικό, επαγγελματικό, γωνιακό οικόπεδο 980 τ.μ. στην όμορφη Κόνιτσα, δίπλα από τη Μητρόπολη.

Τηλ. Κόνιτσα 22460
Αθήνα 6845884

ΠΩΛΕΙΤΑΙ
Στο χωριό Εξοχή Κονίτσας η περιουσία του Ιωάννη Τακιάδη.
Πληροφορίες: Τηλεφ. (0691) 91019 - 91054.

ΓΛΩΣΣΑΡΙ

Παράξενων λέξεων που λέγονται στο χωριό

Δροσοπηγή "Κάντσικο" Κόνιτσας

(συνέχεια από το προηγούμενο)

Θωμά Ζιώγα

μαγαρ(ι)σιά η, ρύπος, βρωμιά, ακαθαρσία, κόπρανα, μόλυνση, μίσημα - το ρήμα είναι *μαγαρίζω* και το επίθετο *μαγαρ(ι)σμένος* - ετυμ. αρχ. Ελλ. "μέγαρον" (= αίθουσα, κοιτώνας, ανάκτορο - σπήλαιο όπου λάτρευαν τις πότνιες Θεές) > Τουρκ. MAGARA (= σπήλαιο), με την έννοια της μιανής ειδωλολατρίας που τελούνταν σε σπήλαια.

μαγκούφ(ι)κος-ια-ο ,1) (σαν κατάρα) να μείνεις μόνος στον κόσμο - ετυμ. (β.λ.) "βακούφικος" > μαγκούφικος, 2) κακομοίρης - ετυμ. Τουρκ. MANKAFA (= χονδροκέφαλος, δύσνους).

μακανιάζω, κουράζομαι φωνάζοντας, εξαντλούμαι κλαίγοντας - ετυμ. Τουρκ. MAKAMLI (= τραγουδιστής) και MAKAL (= αγόρευση).

μακεδονίσ(ι) το, το φυτό *πετροσέλινο* το *εδώδιμο* ή *μακεδονικό*, απ'όπου και το όνομά του, κοινώς *μαϊντανό* - ετυμ. Ελλ. λέξη.

μαλαγιά η, καθαρό απείραχτο χορτάρι - ετυμ. Ελλ. "αμάλαχτος" (= απείραχτος) > αμάλαγος > αμαλαγιά > μαλαγιά - *μαλαγάρης* (= αυτός που βόσκει το κοπάδι του σε μαλαγιές).

μαλάθα η, μεγάλο καλάθι - ετυμ. νέο Ελλ. "μάλαθος" - φράση αντιλογίας σε επανάληψη της λέξης καλά: "καλάθια και μαλάθια".

μαλεβράση η ,1) το κρισιμώτερο σημείο, η καίρια στιγμή, η πλέον επίπονη φάση, 2) (μεταφ.) χαλασμός, φασαρία - ετυμ. Ελλ. "μάλα" (= πολύ) > Αρβ. MALE (= μεγάλο) και Ελλ. "βράση".

μανάρ(ι) το, οικόσιτο αρνί ή κατσίκι - το ρήμα *μαναρίζω* - ετυμ. Λατ. MANUARIUS, με την έννοια ο τρεφόμενος με το χέρι, εκ του Λατ. MANUS (= χέρι) - Πολύ πιθανό από το Ελλ. "αμνός" > αμνάριον > μανάριον - αντίθετο "κανναρά" (β.λ.).

μαντάν(ι) το, ξύλινο μηχανικό κτυπητήριο του νερόμυλου για επεξεργασία (μάδιση, χνούδιασμα) μάλλινων υφαντών, που κατόπιν τα λένε *μαντανίσια* - ετυμ. Ελλ. "μαδώ" > μαδαρώ > μαδάνι μαντάνι. Ίσως και απ'το Λατ. BATUO (= κτυπώ) Βλαχ. BATANE (= μαντάνι).

μαντάρη η ,1) μανιτάρι γενικά, 2) στη φράση: "τα έκαμες μαντάρη" σημαίνει τα περιέπλεξες, τα μπέρδεψες, με καταστροφικό αποτέλεσμα, όπως ακριβώς μπέρδεύονται τα φαγώσιμα και δηλητηριώδη μανιτάρια - ετυμ. αρχ. Ελλ. "αμανίτης" > (α)μανιτάρι > μαν(ι)τάρη > μαντάρη Τουρκ. MANTAR (= μήκυτας) - σχετ. "άρτσια-μούρτσια" (β.λ.).

μαντζάτο το, θερμαινόμενο με τζάκι δωμάτιο οικογενειακής διημέρευσης και εστίασης - ετυμ. Ιταλ. MANGIARE (= τρώγω), MANGIATOIA (= τραπέζι φαγητού). Αλλού λέγεται *ογνίστα* ή *αγονίστα*, από το Λατ. IGNIS (= φωτιά) > Σλ. OGNb ή OGONb (= πύρ, φωτιά).

μαντράχαλος ο, (μεταφ.) άνθρωπος υπέρμετρα σωματώδης, κρεμαντάς - ετυμ. Ελλ. "μανδράχαλος" (= πολύκλωνος κορμός δένδρου, όπου κρεμούν τα σκεύη της σπάνης) < αρχ. Ελλ. "μάνδρα" + "χαλός" [αρχ. Ελλ. "χηλή" (= διχαλωτό ξύλο)].

μαντσαφλάρ(ι) το, 1) (αόριστα) μικροαντικείμενο, ρώπος, μικροπράγμα, 2) (μεταφ.) πέος - ετυμ. ίσως Ιταλ. MANCO (= λειψό, μικρό), AFFARE (= πράγμα). Εξ αυτών *μαντσαφλάρι* (= κουτσοπραγματάκι).

μαξούλ(ι) το, προϊόν από τα αιγοπρόβατα - ετυμ. Τουρκ. MAXULE. μαξούς, επίτηδες, επί τούτο - ετυμ. Τουρκ. MAXUS.

μάρα η, καημός - μόνο στη φράση: "μάρα το έχω να ..." - ετυμ. λέξη πλαστή υποχωρητικά εκ του Ελλ. "μαραίνω" > νέο Ελλ. "μαράζι" (= μεγάλος καημός) > Τουρκ. MARAZ (= μαρασμός).

μαργιόλα η, (λέξη των τραγουδιών) - πονηρούλα, πλανεύτρα, κατεργάρα - ετυμ. Ιταλ. MARIOLO και Τουρκ. MARYOL (= πονηρός, πλάνος, κατεργάρης).

μαρκαλ(ν)ώ, και *μαρκαλίζω* - (επί ζώων) οχεύω, βατεύω - ετυμ. Αρβ. MARTOJ (= παντρεύω) < Λατ. MARITUS (= επί ζώων ο οχευτής) - Βλαχ. MARLESCU (= οχεύω) - σχετ. "προουτσιαλώ" (β.λ.).

μαρκάτ(ι) το, το γιαούρτι - ετυμ. Ιταλ. MARKATO (= σημαδεμένο), δηλ. γάλα μαρκαρισμένο, πυτιασμένο, μπολιασμένο - Βλαχ. MARKATU (= γιαούρτι).

μαρκιούμαι, (επί ζώων) μηρικάζομαι - ετυμ. Ελλ. "μηρικώμαι".

μαρμάρα η, στείρα προβατίνα ή γίδα - ετυμ. Ελλ. "μάρμαρο", με την έννοια ότι είναι ψυχρή, σα μάρμαρο, και δεν οχεύεται.

μαρτζέλια τα, τα κρεατάκια που κρέμονται στο λαιμό των αιγών - ετυμ. νέο Λατ. MARGELLA (= κοράλιο), Βλαχ. MARGELE (= τα περί τον λαιμό κρεμαστά στολίδια, από χάνδρες ή κοράλια).

μασγκάλ(ι) το, μικρή κοιλότητα ή τρύπα σε τοίχο - ετυμ. Ελλ. "μασχάλη" (= κοιλότητα) > *μασγκάλι* > Τουρκ. MAZGAL (= πολεμίστρα).

μάσιας ο, λαβίδα για θράκα, πυροσκάλευθρο - ετυμ. Τουρκ. MASA (= πυράγρα).

μασίνα η, θερμάστρα με μεγάλη χυτοσιδηρά πάνω πλάκα και εστίες κατάλληλη για μαγειρική - ετυμ. Ελλ. "μηχανή" > Γαλλ. MACHINE (= μηχανή) > *μασίνα*.

μασλάτ(ι) το, κουβεντολόγι - ετυμ. Σλ. MASLO (= ομιλία).

ματσι το, το γατάκι - ετυμ. Σλ. MACKA > Αρβ. MACE-A (= γάτα).

ματσιαλίζω, και **ματσιαλνώ** - μασώ - ετυμ. Ελλ. "μασώ" > μασιαλώ > ματσιαλνώ, με επιρροή του ήχου "ματς-ματς" της μάσησης.

μάτσακαρ(η)ς ο, γαλίφος, δηλ. αυτός που καλοπιάνει κάποιον με πονηρό σκοπό, όπως η γαλή, κοινώς **μαλαγάνας** - ετυμ. Σλ. ΜΑΣΚΑ (= γαλή, γάτα).

μαυλώ, καλώ ζώο να με πλησιάσει ή να με ακολουθήσει δελεάζοντάς το με κάτι και φωνάζοντας την αντίστοιχη, ειδική κατά περίπτωση ζώου, λεκτική επίκληση - ετυμ. αρχ. Ελλ. "μαυλίζω" (= μαστροπεύω).

μαχιά η, η μακρύτερη ξυλοδοκός στέγης στην τομή των επιπέδων της - ετυμ. Ελλ. "μάκος" (= μάκρος) > μαχιά. Πιό σωστά εκ του Τουρκ. ΜΑΚΑΣ (= ψαλλίδι και αμείβοντας ζευκτού).

μειντάν(ι) το, μόνο στη φράση: "τον έβγαλε στο μειντάνι", δηλ. τον έβγαλε στη φόρα [Λατ. FORUM = αγορά], όπως λένουν σήμερα - ετυμ. Τουρκ. ΜΕΥΔΑΝ (= πλατεία).

μελίσσης ο, ζώο με μελί τρίχωμα ή ασπρότριχο - ετυμ. Ελλ. "μέλι".

μερέβ(ι)κα, (επίρρ.) πλάγια, προς τη μια πλευρά - ετυμ. Ελλ. "μεριά"

μέρτζιος ο, αρσενικό κοκκινωπό μουλάρι - το αντίστοιχο θηλυκό είναι "ρούσα" (β.λ.) - ετυμ. Τουρκ. ΜΕΡΚΑΝ (= μερτζάνι, δηλ. κοράλλι) > μέρτζιος (= που έχει ερυθρό κοραλλένιο χρώμα).

μεσάντρα η, μεγάλο εντοιχισμένο ερμάρι για τα κλινοσκεπάσματα - ετυμ. Ελλ. "μέσα" και "άντρο" (= σπηλιά, κρύπτη) > μεσάντρα > Τουρκ. ΜΟΥΣΑΝ ΔΙΡΑ (= είδος σκευοθήκης).

μιντέρ(ι) το, χαμηλό σανιδένιο κρεβάτι μαζί με το στρώμα του - ετυμ. Τουρκ. ΜΙΝΔΕΡ (= ανάκλιντρο).

μικρέζ(ι) το, τόξο - ετυμ. Τουρκ. ΜΕΡΚΕΖ (= κέντρο γενικώς).

μισάλ(ι) το, ύφασμα περιτύλιξης ζύμης άρτου - ετυμ. Λατ. ΜΕΝΣΑ (= τραπέζι) > ΜΕΝΣΑΛΙΣ (= δειπνητικός) Ελλ. > με(ν)σάλιον > Αρβ. ΜΕΣΑΛΛΕ-Α (= τραπεζομάντηλο).

μίστιρ(γ)ια τα, (μόνο πληθυντ.) μικρά πολύχρωμα χανδράκια για κέντημα - ετυμ. αρχ. Ελλ. "μινύθω" (= σμικραίνω) > Λατ. ΜΙΝΟΥΟ (= ελαττώνω) > Λατ. ΜΙΝΙΜΟΥΣ [ΜΙΝΟΥΣ] (= μικρός, παύρος) > νέο Ελλ. "μίνι" (= πολύ μικρό) - Λατ. ΣΤΙΡΙΑ (= πηγυλίσ, δηλ. σαν χάνδρα παγωμένη δροσοσταλίδα). Εξ αυτών μίν(ι)στιρια > μίστιρια (= μικροσκοπική πηγυλίδα, δηλ. χανδρούλα) - Βουλγ. ΜΙΝΙΣΤΟΥ (= χάνδρα).

μνι το, αιδούο γυναίκας, κοινώς **μουνί** - ετυμ. αρχ. Ελλ. "μνούς" (= χνούδι, μαλακό τρίχωμα, απαλό πτέρωμα νεοσσών) > "μνίον" (= χνουδάκι, βρύο) > μνι ή μουνί (= χνουδατό, μαλλιαρό) - Ισως και απ' το Ιταλ. ΜΟΝΝΑ (= κυρία, δέσποινα).

μοκιάζω, ποτίζω μέχρι να κορεσθεί με νερό το χώμα - ετυμ. Σλ. ΜΟΚΙΛΑ (= νερότοπος, βαρικό) > μοτσιάζω > μοκιάζω.

μόκο(υ) το, σιωπή, τσιμουδιά - *μούκας* (= ολιγόλογος) - ετυμ. Ιταλ. MOCCIO (= βουβός) - σχετ. "μούτος" (β.λ.).

μόλαβος-η-ο, ήπιος, μαλακός, πράος - ετυμ. αρχ. Ελλ. "μόλυς" (= απαλός, μαλακός, σαθρός) > Λατ. MOLLIS (= μαλακός).

μόλ(ι)τσα η, σκώρος, κοινώς *κόπιτσας* - ετυμ. Σλ. MULICA (= σής).

μοροζα η, γυναίκα αστεφάνωτη που συζεί με άνδρα, παλλακή, ερωμένη - ετυμ. Λατ. AMO (= αγαπώ) > Ιταλ. AMOROSA (= αγαπητικιά).

μουαμπέτ(ι) το, ευχάριστη συζήτηση για να περνάει η ώρα - ετυμ. Τουρκ. MUHABBET (= συνομιλία, φιλία, αρμονία).

μούζγκα η, διαβρεγμένη άργιλλος, μουσχεμένος πηλός - ετυμ. παλ. Σλ. MUZGA (= τέλμα, τέναγος, λασπώδης γη) > Ρουμ. MIZGA (= λάσπη, βόρβορος).

μουζντράβα η, το δένδρο προύνος ο μαχαλέπιος, κοινώς αγριοκερασιά, που όταν καίγεται μυρίζει άσχημα και διώχνει τα διαβολάκια κατά το δωδεκαήμερο - ετυμ. παλ. Σλ. DRbVA (= ξύλο, ύλη), MUZ (= άνδρας, αρσενικός). Εξ αυτών *μουζντράβα* (= σερνικόξυλο, δηλ. άγριο που δεν καρπίζει). Υπάρχει τοπωνυμία "Μουζντράβα" στη Βούρμπιανη.

μουκαέτ(η)ς ο, ενδιαφερόμενος - ετυμ. Τουρκ. MUKAET (= ενδιαφέρον).

μουναφλύκια τα, ερωτικές πλεκτάνες και μηχανορραφίες γυναικών - ετυμ. Ελλ. "μονά θηλύκια" > μουναθλύκια > μουναφλύκια (= κοτσομπολιά, κοινώς "ψιλό γαζί").

μούρα η, 1) κακοήθης καρκινικός όγκος ζώου, 2) ο καρπός της σ(υ)καμιάς - ετυμ. Ελλ. "μόρον" > Λατ. MORUM.

μουραμπάς ο, αστείες ή πειραχτικές ιστορίες - ετυμ. Τουρκ. MURABBA (= τετράστιχα), εννοείται τα σκωπτικά τετράστιχα.

μουραφέτ(ι) το, 1) εργαλείο, εξάρτημα, 2) τρόπος εκτέλεσης κάποιας εργασίας, 3) (μεταφ.) το ανδρικό μόριο - ετυμ. Τουρκ. MARAFET (= τέχνη).

μούργκος-α-ο, σκουρόχρωμο ζώο - ετυμ. αρχ. Ελλ. "αμόργη" > νέο Ελλ. μούργα (= σκουρόχρωμο κατακάθι λαδιού, > Λατ. AMURCA) > μούργκος > Βουλγ. MURGAV (= μελαψός) - *μούργκιασε* (= σκοτείνιασε, βράδυνασε).

μουρντάρης-α-ικο, 1) ρυπαρός, βρώμικος, 2) (μεταφ.) γυναικός - ετυμ. Τουρκ. MURDAR (= ρυπαρός).

μούρσια η, ψόφιο κουφάρι σε σήψη και η δυσοσμία του - ετυμ. αρχ. Ελλ. "μόρσιμος" (= θνητός) - Λατ. MORS (= μόρος, θάνατος) > Βουλγ. MbRSHA (= ψοφίμι) και Βλαχ. MARSA.

μουσιαντίρ(ι) το, στερεό κομμάτι χημικού υλικού που χρησιμοποιούν οι λευκοσιδηρουργοί στις κολλήσεις - ετυμ. Τουρκ. NISADIR.

μούσκρα η, γίδα μαύρη που έχει μούρη και αυτιά άσπρα και λευκές γραμμώσεις στο κεφάλι και συνεπώς όμορφη - ετυμ. Ιταλ. MUSO (= μούρη, ρύγχος,

μουσούδα) και Λατ. CARA > Ιταλ. KARA (= αγαπητή, τιμημένη, ωραία). Εξ αυτών μούσκρα (= ωραιοπρόσωπη).

μούσκορο το, βρύο, μούσκλο - ετυμ. Λατ. MUSCUS (= βρύον).

μουστερήσ ο, 1) καλός τεχνίτης, 2) ο γυναικάς, 3) αυτός που διαλέγει - ετυμ. Τουρκ. MUSTERI (= πελάτης).

μουστραβίτσα η, και μουζντραβίτσα, σπάνια μαντραβίτσα - η ακροχορδών, η μυρμηγκιά, δηλ. μικρές κρεατοελιές, σαν βρύα, που βγαίνουν στα δάκτυλα - ετυμ. Ελλ. "μούσκορο" (β.λ.) > μουσκραβίτσα > μουστραβίτσα (= μικρό βρύο) - Ίσως απ'το "μουζντράβα" (β.λ.) μουζντραβίτσα (= αγριοκερασάκι), λόγω ομοιότητας - Βουλγ. BRADAVICA.

μουστρέτσ(ι)κος-ια-ο, επαμφοτερίζων, ενδοιαστικός, αυτός που ανήκει σε δύο αντίπαλες παρατάξεις - ετυμ. Τουρκ. MUSTERЕК (= κοινός).

μουτεύω, μαδώ, τίλλω, ξεπουπουλιάζω, ξεμαλλιάζω - ετυμ. Λατ. MUTO (= αλλάζω, μεταβάλλω; μετακινώ) > Ιταλ. MUTA (= το μάδημα του δέρματος των ερπετών, του τριχώματος των ζώων, και των πτερών των πτηνών). Ίσως και απ'το αρχ. Ελλ. "μοτόν" (= ξαντό, τίλημα).

μούτος-α-ο, άφωνος, μουγκός - ετυμ. Ελλ. "μύω" (= κλείνω στόμα, χειλή, μάτια, κλπ) > "μυπτός" και "μυκός" (= άφωνος) > Λατ. MUTUS (= άλαλος, άφωνος) - μουταίνομαι (= αφωνώ).

μουχα(γ)ιάρ(η)ς ο, άνθρωπος αμφιβόλου ικανότητας, ανεπρόκοπος - ετυμ. Τουρκ. MUHAYYER (= ο υπό αίρεση).

μουχάν(ι) το, γυφτοκάλυβο όπου σιγοκαίει το καμίνι του σιδηρουργικού εργαστηρίου - ετυμ. αρχ. Ελλ. σμύχω" (= κουφοκαίω, σιγοψήνω) > (σ)μουχόβια (= οπτοί πλίνθοι και κέραμοι, στην τοπική μαστόρικη διάλεκτο) > μουχάνι (= καμίνι) - Τουρκ. BUHAR (= καπνός, ατμός).

μόχαβος-η-ο, αμμουδερός - ετυμ. Ελλ. "άμμος" και Λατ. HABEO (= έχω).

μπαγδαντί το, ξυλόπηκτη εκ πηχίσκων οροφή επιχρισμένη - ετυμ. Τουρκ. BAG DADI.

μπαγιατ(ι)κος-ια-ο, πολυκαιρισμένος, έωλος - ετυμ. Τουρκ. BAYAT (= παλιός).

μπάγκαβος-η-ο, πελός, μπλαβισμένος, δηλ. αυτός που έχει σταχιόμαυρο χρώμα, σαν το μελάνιασμα από χτύπημα - ετυμ. Σλ. BAGAV (= σακατεμένος από δαρμό, ανάπηρος) - Βλαχ. BAGAVU (= γκριζο).

μπαϊλντίζω, (αμετ.) λιποθυμώ, εξαντλούμαι - ετυμ. Τουρκ. BAYILMAK.

μπαϊρ(ι) το, χέρσο χωράφι - ετυμ. Τουρκ. BAIR (= χερσάδα).

μπάκακας ο, βάτραχος - ετυμ. Ελλ. "βάβακος" (= βάτραχος) > μπάκακας.

μπάκαλο το, λιθαράκι στρογγυλό, κροκάλη - ετυμ. μεταφ. εκ του Λατ. BACCA ή BACA (= μικρός σφαιροειδής καρπός, μαργαρίτης, χάνδρα, πέρλα).

μπακάμ(ι) το ,μικροτεμάχια από καρδιόξυλο του φυτού αιματόξυλον το καμπεχιανόν, που πωλούνταν ως βαφικό. Όταν βράζεται δίδει κίτρινη χρώση που με προσθήκη στυτηρίας τρέπεται σε ιώδη - ετυμ. είναι παραφθορά της λέξης "καμπεχιανόν" Τουρκ. BAKAM (= αιματόξυλο).

μπακανιάρης-α-ικο ,ο άρρωστος από σπληνίτιδα, που έχει πρισμένη κοιλιάσαν κέλυφος - ετυμ. Τουρκ. BAGA (= κέλυφος χελώνης, καύκαλο) - Ιταλ. BACATO (= αρρωσιάρικος, φθαρμένος).

μπακάτια τα ,τα σπιτικά αιγοπρόβατα, τα οποία σε ενιαίο κοινό κοπάδι οδηγούνται το πρωί εκτός χωριού για βοσκή και το βράδι επιστρέφουν - ετυμ. Ελλ. "απάγω" (= οδηγώ μακριά, φέρω πίσω) > Λατ. ABIGO [AB- AGO] (= απάγω) Λατ. > ABAC(A)TUS (= απαγόμενος) > μπακάτια (= αυτά που εξέρχονται και επιστρέφουν) - Αρβ. BAKTI-A και BAGETI-A (= γίδια, κτήνη, πρόβατα) - μπακατίσιος (= αυτός που κοιμάται σπίτι).

μπακιρένιος-ια-ιο ,χάλκινος - ετυμ. Τουρκ. BAKER (= χαλκός).

μπακλάς ο ,είδος κτηνοτροφικού φυτού του γένους πίσον, παρόμοιο με μπιζέλι, της οικογ. των ψυχανθών - ετυμ. Τουρκ. BAKLA (= κύαμος, κουκί).

μπάλα η ,1) κούτελο, 2) (επί κτίσματος) ο τοίχος μιας όψης - ετυμ. Τουρκ. BALA (= άνω, κορυφή), Αρβ. BAL-I (= μέτωπο).

μπάλιος-ια-ιο ,ζώο μαύρο με σημάδι λευκό στο μέτωπο ή και αντίστροφα - ετυμ. αρχ. Ελλ. "βάλιος" (= λευκόστικτος) > Βλαχ. BALIU.

μπαλίκος-ω-ο ,ζώο "μπάλιο" (β.λ.), κυρίως σκυλί.

μπαλντούμια τα ,και πανωκάπ(ου)λα - τα επιγλούτια λουριά σάγματος με τα οποία κρατείται στη θέση του το λέπαδνο [οποσιά (β.λ.)] - ετυμ. Τουρκ. PALDIM (= περιγλούτιο, πισινέλα).

μπαμπαλιούρδες οι ,οι προσωπιδοφόροι των παγανιστικών εορτών, οι οποίοι με την μπάμπω ομοιάζουν - ετυμ. Σλ. BABA και BABO (= γριά), LIUDE (= άνθρωποι) > μπαμπαλιού(ρ)δες (= γραιόμορφοι άνθρωποι) - Βλαχ. BABALIURU (= σκιάχτρο).

μπάμπαλο το ,μικρό σκουπιδάκι (στο γάλα, στο μάτι, στο νερό, στο φαγητό, κλπ) - μπαμπαλίζει (= ενοχλεί το σκουπιδάκι) - ετυμ. αρχ. Ελλ. "πάλλα" > νέο Ελλ. μπάλλα (= σφαίρα) > μπάμπαλο, με διπλασιασμό.

μπαμπατσιάνα η ,αφράτη γυναίκα - ετυμ. Ελλ. "βαμβάκι" > μπαμπάκι > μπαμπατσιάνα > Τουρκ. BABACAN (= ώριμος, ανοικτόκαρδος).

μπάρα η ,λάκκος με νερό - ετυμ. Σλ. BARA (= τέλμα).

μπαριάκ(ι) το ,η σημαία του γάμου - ετυμ. Τουρκ. BAIRAK (= σημαία).

μπαρμπατούρα η ,το αρχαίο Ελλ. "πώγων πυρός", δηλ. φωτιά με φλόγα έντονα υπερυψωμένη - ετυμ. Λατ. BARBA (= γένι, πώγων) > Λατ. BARBATUS (= πωγωνοφόρος) > νέο Ελλ. "βαρβάτος".

"Βαϊσματα" και "ξεστρατίσματα"

Το γράμμα του συμπατριώτη μας γιατρού κ. Μιχάλη Μηλίγκου, που δημοσιεύτηκε σε προηγούμενο τεύχος της "ΚΟΝΙΤΣΑΣ" με παρακινεί σε μια απάντηση.

Απάντηση που τη δικαιούται και την αξίζει, γιατί ενώ ο επιστολογράφος, όπως σε όλο το γραφτό του εμφανίζεται, δεν κατορθώνει να απαγκιστρωθεί από την ως πρόσφατα επίσημη εμφυλιοπολεμική θέση, που καλλιεργήθηκε επί μίαν και πλέον γενεά, ότι στον εμφύλιο από το ένα μέρος ήταν οι ήρωες και από το άλλο οι προδότες, εν τούτοις το γράμμα του διαπνέεται από αγάπη στον τόπο μας, από φιλική διάθεση και πολιτισμένη αντιπαράθεση. Δεν υψώνει τον πέλεκυν της πολεμικής κριτικής, αλλά επιλέγει την οδόν του φιλικού διαλόγου.

Με το ίδιο πνεύμα και την ίδια φιλική διάθεση θα απαντήσω και εγώ στο γράμμα του, με την ελπίδα ότι θα υπάρξουν και κάποια σημεία κοινής παραδοχής.

Θα ήθελα προκαταβολικά να διαβεβαιώσω τον κ. Μηλίγκο ότι η συντακτική επιτροπή της "ΚΟΝΙΤΣΑΣ" αποτελείται από ανθρώπους με καθαρό μυαλό, που δεν κυριαρχούνται από προκαταλήψεις και δόγματα, αλλά από ερευνητικό πνεύμα, από αγάπη στον τόπο μας και από ανοχή και των αντιθέτων προς αυτή απόψεων. Έτσι κατορθώνει να κρατήσει το μικρό αυτό περιοδικό, τη φωνή της επαρχίας μας, παρά τις αντιδράσεις που κάποτε συναντά, γιατί προσπαθώντας να υπηρετήσει την αντικειμενικότητα σκοντάφτει στις επιβιώσεις, τις ελάχιστες έστω, ότι παν το Εαμικόν είναι προδοτικόν.

Γράφει ο κ. Μηλίγκος ότι "η Εθνική

Αντίσταση υπήρξε ελληνική". Βεβαίως πανελλήνια υπήρξε η Εθνική Αντίσταση αλλά εκφράστηκε σε όλη την Ελλάδα κυρίως από το ΕΑΜ-ΕΛΑΣ.

Μετά τον εμφύλιο το κράτος των "νικητών" προσπάθησε με κάθε τρόπο να σβήσει, να εξαλείψει το όνομα και τη δράση του ΕΑΜ-ΕΛΑΣ. Πιστεύοντας ότι, αφού είναι οι νικητές, μπορούν και δικαιούνται να γράψουν αυτοί την Ιστορία, σύμφωνα με τη δική τους ιδεολογία και τα δικά τους πολιτικά συμφέροντα. Και αφού να σβήσουν καθολοκληρίαν κάθε ιδέα και κάθε αναφορά στην Εθνική Αντίσταση δεν το μπορούσαν, πέρασαν μέσα από τον κρατικό μηχανισμό, την εκπαίδευση, την εκκλησία, μέσα από όλη την προπαγάνδα που κρατούσαν στα χέρια τους, την αντίληψη ότι η Εθνική Αντίσταση ήταν "Ελληνική" ήταν όλου του λαού, γενικά και αόριστα, κάπως "άνευ θείου και φωσφόρου", βάζοντας έτσι στην εθνική Αντίσταση και όσους δεν κούνησαν το δαχτυλάκι τους και επιπλέον και τα τάγματα ασφαλείας. Όσο για το ΕΑΜ-ΕΛΑΣ, αυτές ήταν προδοτικές οργανώσεις, χαρακτηρίζοντας έτσι σε προδότες και την πλειοψηφία του ελληνικού λαού που αγωνίστηκε για την απελευθέρωση της πατρίδας κάτω από τις σημαίες του ΕΑΜ - ΕΛΑΣ.

Δεν φτάνει ο νους μου να πιστέψω ότι ο κ. Μηλίγκος θα ήθελε η "ΚΟΝΙΤΣΑ" να ακολουθήσει τα χνάρια αυτά, να είναι ένα περιοδικό που να γράφει μερικές παλιές ιστορίες, να γράφει γεννήσεις και θανάτους και όταν έρχεται στην πρόσφατη ιστορία, την προ πενήντα χρόνων να την αντιπαρέρχεται και να σιωπά. Να είναι ένα περιοδικό - άχρουν

- άοσμον. Ε! όχι, δεν θα μπορούσε. Γιατί τότε θα εξεγείροντο από τους τάφους τους τα παιδιά της Κόνιτσας που έπεσαν στη Σιουσνίτσα από τα γερμανικά βόλια, τα παιδιά που έπεσαν τη "Βίγλα" του Γεροπλάτανου, ο Εαμίτης Θωμάς Μούσιος που εκτελέστηκε από τους Ιταλούς στην Αρδομίστα, ο Λάζος Οικονόμου που σκοτώθηκε στο Χάνι την Καλλιθέας για την επιτυχή κατάληψη του Γερμανικού φυλακίου, τα επτά παλικάρια μας που έδωσαν τα νιάτα τους στην Αγία Τριάδα της Κόνιτσας χτυπώντας τους Γερμανούς την ημέρα της αποχώρησής τους από την Κόνιτσα. Και ήταν όλοι τους, Ελασίτες, τότε που πριν το εμφύλιο ο ΕΛΑΣ ήταν ο επίσημος στρατός της Κυβέρνησης εθνικής ενότητας, υπό τον Γ. Παπανδρέου και υπάκουε στις εκκλήσεις των μεγάλων μας συμμάχων: "Έλληνες χτυπάτε το φασισμό". Και όμως το άστοργο ελληνικό κράτος ούτε ένα κομμάτι ψωμί, ούτε μια συνταξούλα δεν έδωσε στις απορφανισμένες γριές μανάδες τους, που πέθαναν με το παράπονο, μερικές στο έλεος του γηροκομείου. Και τους ήρωες αυτούς που έπεσαν από Γερμανικά βόλια, στην τελική εξόρμηση για την απελευθέρωση της Ελλάδας, τους υπήγαγαν στους "αντεθνικώς δρώντες". Και είναι δικό μας χρέος τα άκλαυτα και αμοιρολόγητα αυτά παιδιά να τα ξαναθυμηθούμε τώρα τον Οκτώβρη του 1994 που κλείνουν πενήντα χρόνια από τη θυσία τους και να τους κάνουμε ένα μνημόσυνο εκεί στην Αγία Τριάδα της Κόνιτσας. Θα παραβρεθούν ασφαλώς όλοι, φίλοι και αντίπαλοι της εποχής εκείνης και ελπίζω ότι ο συμπατριώτης μας γιατρός κ. Μιχάλης Μηλίγκος θα μπορέσει να μην απουσιάσει.

Δεν είναι λοιπόν "βράϊσμα" και "ξεστράτισμα" η αναφορά στη δράση του ΕΑΜ-ΕΛΑΣ, αλλά είναι η επάνοδος εις

τον ορθόν δρόμον από τα "βράϊσματα και ξεστράτισματα δεκαετιών.

Ένα σημείο που έχει απόλυτο δίκαιο ο κ. Μηλίγκος είναι ότι η Εθνική Αντίσταση "ξεστράτισε". Στο σημείο όμως αυτό, ενώ η μία πλευρά αναγνώρισε τα λάθη της, η άλλη με την αλαζονεία του νικητή έριχνε όλη την ευθύνη του εμφυλίου στους ηττημένους. Γνωστό είναι το "ουαί τοις ηττημένοις". Καί όμως η ευθύνη του εμφυλίου βαρύνει αμφοτέρους. Ναί, ξεστράτισε η Εθνική Αντίσταση, αλλά σε ποιό βαθμό ξεστράτισε αφ' εαυτής και σε ποιό βαθμό την ξεστράτισαν, δηλ. την ώθησαν να ξεστράτισει για να την εξοντώσουν, ας αφήσουμε την Ιστορία να το κρίνει, αυτή θα αποδώσει "τα του Καίσαρος τω Καίσαρι". Και εν πάση περιπτώσει η δόξα της Εθνικής Αντίστασης δεν αμαυρώνεται από τα επακολουθήσαντα γεγονότα.

Αλλά ενώ στην επαρχία μας η Εθνική Αντίσταση καλύφτηκε εξ ολοκλήρου από τη δράση του ΕΑΜ, της ΕΠΙΟΝ και του ΕΛΑΣ και οι οπαδοί των οργανώσεων αυτών υπέστησαν τους διωγμούς, τους μακρόχρονους διωγμούς των εξοριών, των φυλακίσεων και των εκτελέσεων και η "ΚΟΝΙΤΣΑ" αναφερόμενη στα γεγονότα αυτά δεν "βραϊζει" αλλά ορθοτομεί τον λόγον της αληθείας παρά ταύτα δεν απέκλεισε δημοσιεύματα αντιθέτων τοποθετήσεων. Και σε άλλες περιπτώσεις και στο τεύχος 49 σελ. 98 ο τ. Λυκειάρχης Νίκος Ρεμπέλης γράφει στη νεκρολογία για το δάσκαλο Στέφανο Ζωγράφο: "Στην περίοδο της κατοχής εντάχθηκε στην οργάνωση του ΕΔΕΣ και για την εθνική του δράση φυλακίστηκε τον Οκτώβρη του 1943 επί 20/ήμερο στην Καστάνιανη (σημ. εννοεί από τον ΕΛΑΣ) μαζί με άλλους δασκάλους (Χαρ. Ρεμπέλη, Φάνη Φασούλη κλπ.).

Και άλλα δημοσιεύματα αντιαμικής

χροιάς έχουν δημοσιευθεί στην "ΚΟΝΙΤΣΑ", αλλά και στο ίδιο τεύχος που δημοσιεύεται η επιστολή Μηλίγκου, το καλό μας περιοδικό αφιερώνει σχεδόν μια σελίδα (266, 267) για τη δράση του Παύλου Ζησάκη, της Εθν. Αντίστασης ΕΔΕΣ, πολεμιστή του 1948 στο ύψωμα Αϊ Λιά της Κόνιτσας, για να κρατήσει την Κόνιτσα από τις επιθέσεις των αντιπάλων κτλ. Καί ήμουν έτοιμος να δεχτώ εις το ακέραιον τα παραπάνω εν εκτάσει γραφόμενα από το συνάδελφο Ηλία Παπαζήση, αν συμπτωματικά δεν μου τηλεφώνουσε φίλος μου και επειδή μόλις είχε διαβάσει και τα περί Ζησάκη δεν μου έλεγε οργισμένος ότι ο άνθρωπος αυτός στην περίοδο του εμφυλίου ήταν λοχίας δεσμοφύλακας στις στρατιωτικές φυλακές Φίξ των Ιωαννίνων και βασανιστής των κατά ομάδας εγκλεισμένων εκεί πολιτών. Επειδή δέν αμφιβάλλω για τη μαρτυρία του φίλου μου, ο οποίος με βεβαιώνει ότι εδοκίμασε και ο ίδιος της βασανιστικές επιδόσεις του έμπλεου "Εθνικής συνειδήσεως Παύλου Ζησάκη πρέπει μήπως να υποθέσω ότι ο άνθρωπος αυτός διωκόμενος από τύψεις ή και τις Ερινύες ώδευσε προς το Άγιον Όρος αποζητών υπό τον μοναχικόν σχήμα την εξιλέωση; Αλλά ας αφήσουμε τον άγιον πλέον Π.Ζ. εις την ηρεμία της σκήτης του και ας έρθουμε στα "μνημόσυνα" του Γράμμου.

Όσοι ζουν στην επαρχία μας ξέρουν ότι τα μνημόσυνα αυτά στην πρώτη τους εκδοχή ήταν ο επί του Γράμμου και στο ηρώο που είχε στηθεί εκεί, επίσημος εορτασμός της νίκης της μιας παράταξης εναντίον της άλλης. Εκεί στην κορυφή του Γράμμου ο μητροπολίτης, κ. Σεβαστιανός ήστραπτε και εβρόντα κατά των "Κομμουνιστοσυμμοριτών" και υπέρ της εθνικής - χουντικής κυβερνήσεως Παπαδοπούλου.

Κάποτε όμως επικράτησαν νηφαλιότερες σκέψεις και καταργήθηκαν οι πανηγυρισμοί αυτοί της νίκης Ελλήνων εναντίον Ελλήνων. Οι δύο αρχηγοί των εμπολέμων Μάρκος και Τσακαλώτος έδωσαν τα χέρια, τα πάθη κατασίγασαν και ήρθε όχι σαν τεχνητό κατασκεύασμα, αλλά σαν αποτέλεσμα ωρίμανσης των συνθηκών ο νόμος για την "άρση των συνεπειών του εμφυλίου πολέμου". Τηρείται από όλους η επίσημη πλέον κρατική πολιτική της κατάργησης των εμφυλιοπολεμικών εκδηλώσεων και των διχαστικών ενεργειών; όχι δά!

Διότι αν καταργήθηκαν οι εορτές του Γράμμου, το καλό το παλικάρι ξέρει κι' άλλο μονοπάτι. Θα κάνουμε τώρα μνημόσυνο των πεσόντων εις τας μάχας κατά των "Κομμουνιστοσυμμοριτών". και επιστρατεύονται πούλμαν ως και από το Μελιγαλά (είναι εκεί οικογένειες Ταγματασφαλιτών που εξοντώθηκαν από τον ΕΛΑΣ) και περνούσαν πριν μερικά χρόνια από την Κόνιτσα με ιαχές και με τις φωτογραφίες της Φρειδερίκης και του Παπαδόπουλου, πηγαίνοντας στη Βούρμπιανη για το "μνημόσυνο". Μα ποιό "μνημόσυνο", αυτό είναι παρωδία μνημοσύνου, είναι η προσαρμογή των εορτών του Γράμμου στις νέες συνθήκες. Αυτή την παρωδία "ειρωνεύεται η "ΚΟΝΙΤΣΑ". Διότι αν ήθελε ο μητροπολίτης κ. Σεβαστιανός θα άκουγε την πρόταση που του κάναμε να κάνει εκεί στο Γράμμο κοινό μνημόσυνο των αδικοσκοτωμένων παιδιών του ελληνικού λαού. Και να πάμε όλοι να κλάψουμε τους νεκρούς και του στρατού και των ανταρτών, ήταν όλοι παιδιά μας, αδέρφια μας. Να σκύψουμε και να ζητήσουμε συγγνώμη από τα παιδιά αυτά και του εθνικού και του δημοκρατικού στρατού, που πέρα από τον ξένο δάκτυλο, η ευθύνη βαρύνει και όλους μας για την άδικη αλλοσφαγή

ους. Το προτείναμε επανειλημμένα να γίνει κοινό μνημόσυνο των νεκρών του εμφυλίου αλλά δεν το θέλει ο κύριος Σεβαστιανός. Όχι, το μνημόσυνο το δικαιούνται μόνον οι νεκροί του εθνικού στρατού. Επιμένει να τους διαχωρίζει... Χριστιανικότατα!

Λοιπόν δεν θα το γράψουμε αυτό; Και δεν θα γράψουμε για την πολιτική που κάνει σχετικά με το βορειοηπειρωτικό; Γέμισε με τρίκ την Κόνιτσα κατηγορώντας την άρση του εμπόλεμου με την Αλβανία ως αντεθνική πράξη.

Παρουσιάζεται ως κηδεμών και προστατής των πονεμένων βορειοηπειρωτών, επιζητεί με τις κραυγές του την όξυνση και διερωτάται κανείς που το πάει. Ο υπογραφόμενος στο τεύχος 36 της "ΚΟΝΙΤΣΑΣ", Γενάρης - Φλεβάρης 1991 έγραψε άρθρο σχετικά με το βορειοηπειρωτικό και οι απόψεις εκείνες ισχύουν απολύτως και σήμερα. Οι Έλληνες της Βορείου Ηπείρου καταπιέστηκαν και από το βασιλιά της Αλβανίας Αχμέτ Ζώγου και από τους Κομμουνιστές Εμβέρ Χότζα και Ραμίζ Αλία και από τον "δημοκράτη" Μπερίσα. Λοιπόν, θα κάνουμε πόλεμο; Ή θα ακολουθήσουμε πολιτική κατάλληλη που θα δώσει στους Έλληνες αδελφούς μας, της Αλβανίας τα δικαιώματα που στερούνται; Η πολιτική καλών σχέσεων με την Αλβανία είναι ο μόνος δρόμος που θα απαλλάξει τους εκεί αδελφους μας από την καταπίεση και θα τους δώσει την πλήρη ελευθερία στη θρησκεία τους, στη γλώσσα τους, στην καλλιέργεια του πολιτισμού τους και στην ελεύθερη επικοινωνία τους με τη μητέρα πατρίδα, την Ελλάδα.

Αυτή την πολιτική ακολουθεί η κυβέρνηση μας και παρ' όλες τις δυσκολίες άρχισε να αποδίδει καρπούς. Ας αφήσουμε λοιπόν την υπεύθυνη κυβέρνηση στο επίμοχθο έργο της. Η εξωτερική πολιτική, όπως το ξαναγράψαμε, δεν είναι έργο των μητροπολιτών.

Αγαπητέ συμπατριώτη κ. Μιχάλη Μηλίγκο. Εμείς εδώ δεν είμαστε περαστικοί και πρόσκαιροι. Δεν είμαστε διορισμένοι ηγήτορες κάποιας συγκυρίας. Εμείς είμαστε γεννημένοι εδώ στην Κόνιτσα από πατεράδες και παππούδες Κονιτσιώτες. Εμείς μεγαλώσαμε και ζήσαμε εδώ και εδώ θα αφήσουμε την ύστατη πνοή μας. Αισθανόμαστε λοιπόν την ευθύνη απέναντι στον τόπο αυτόν που μας έθρεψε με τη μπομπότα του. Και αισθανόμαστε βαριά την ευθύνη απέναντι στον ταλαιπωρημένο κόσμο της επαρχίας μας να τον απαλλάξουμε από τα ψεύδη που τον κατακλύζουν, να του γράψουμε με τη φτωχή μας πένα την πραγματική του ιστορία, την αληθινή, αυτήν που ένα κομμάτι της και ο ίδιος δημιούργησε με την τιμημένη Εθνική μας Αντίσταση. Και γράφοντας για την Εθνική μας Αντίσταση ν' ανάψουμε και στους νέους μας μια σπίθα περηφάνειας, για τους πατεράδες τους και τους παππούδες τους, να τους συνταράξουμε και να τους αποσπάσουμε από την ιδέα του εύκολου χρηματισμού και του ευδαιμονισμού που με χίλιους τρόπους ωθούνται. Να τους εμφυσήσουμε κάποια οράματα. Στο δικό μας: "Στο δικό μας "άμες ποτ' ήμες" να τολμούν να απαντήσουν: "άμες δε γ' εσόμεθα".

Με φιλικώτατα αισθήματα

Λάμπρος Βλάχος

Οι τσιγγάνοι της Ηπείρου

Η ζωή τους, τα όργανά τους και τα τραγούδια τους.

Γράφει ο Χρήστος Γ. Εξάρχου

"Δύναται ποιόν τι το της ψυχής ήθος η μουσική παρασκευάζει". Αριστοτέλης.

Οι τσιγγάνοι της Ηπείρου, είναι συμπαθής τάξη, είναι λαός μελαχρινός, που ζούσε πολλά χρόνια ως πλανόδιος σκηνίτης. Πατρίδα τους η Αίγυπτος.

Εμείς τους λέμε τουρκόγυφτους, γιατί στην πατρική τους γλώσσα (τη ρώμικη) έχουν και λέξεις τουρκικές. Είχαν ακόμα και τουρκικά ονόματα. Γνωρίζουν όμως και την Ελληνική γλώσσα και οι ιεροτελεστίες τους είναι χριστιανικές. Είναι καλοί και πολυμελείς οικογενειάρχες, νομοταγείς, τίμιοι, χαρούμενοι, εργατικοί, φιλεύσπλαχνοι και άκακοι. Κύριο επάγγελμά τους η μουσική.

Είναι αυτοδίδακτοι και η μουσική τους έμφυτη (γεννιούνται με μουσικό αυτί), όπως και άλλοι οργανοπαίχτες. Όλοι παίζουν από ένα ή πολλά όργανα: Κλαρίνο, βιολί, λαούτο, αλλά πρώτα το ντέφι (νταϊρέ, ταμπουρά), που είναι τ' αλφαβηταριό τους. Μ' αυτό μαθαίνουν το χρόνο (τέμπο, ρυθμό) και το τραγούδι και μετά άλλο όργανο. Τραγουδούν με μεράκι και πάθος, κυρίως τα δημοτικά μας τραγούδια. Αυτοσχεδιάζουν όμως (άντρες και γυναίκες) και δίστιχα τραγούδια, τα περισσότερα ερωτικά και τα μουσικοποιούν μόνοι τους, έχοντας πάντοτε υπόψη τους το Ηπειρωτικό τρίπτυχο: Μουσική, χορός, τραγούδι. Στην Ηπειρο το χωριό Παρακάλαμος (π. Πογδόριαννη), που ανήκει στην επαρχία Πωγωνίου, αποτελεί την πηγή των άσσων λαλητάδων (των οργανοπαικτών) και των τραγουδιστών, των δημοτικών μας τραγουδιών. Δεν αγνοούν όμως και τη μοντέρνα μουσική. Ο Παρακάλαμος είναι το μουσικό φυτώριο. Μερικοί όμως απ' αυτούς είναι και τσαμπάσηδες (τραμπαδόροι) φορτηγών ζώων. Τα δε γη-

ρασμένα τα πουλούν στην Ιταλία για το τσίρκα. Άλλοι πάλι (άντρες και γυναίκες) κατασκευάζουν καλλιτεχνικά πανερίρια και κόσκινα και τα πουλούν με καλές τιμές. Τα καλοκαίρια δεν απουσιάζουν από τις ψυχαγωγικές εκδηλώσεις των ορεινών χωριών. Σχηματίζουν τακίμια (κομπανίες ή ζυγιές = βιολί, κλαρίνο, λαούτο και ντέφι με ισάριθμους οργανοπαίχτες). Παίζουν με θέρμη, πάθος, χαμόγελο, παλμό και τσακίσματα (σκέρτσα). Το μαγικό δοξάρι του βιολιού, το γλυκόηχο κλαρίνο, η ευλύγιστη πενιά του λαούτου και ο μονότονος, αλλά γλυκός ήχος του ντεφιού, ηλεκτρίζουν τους μερακλήδες και τους κερνάνε χιλιάρικα, κολλώντας τα στο μέτωπο του κλαριντζή ή βιολιτζή.

Θυμάμαι, προ του 1940 στα πανηγύρια του χωριού μας, έρχονταν οι άριστοι βιολιτζήδες απ' τον Παρακάλαμο. Ο Αμπεντίνης και ο γιος του Μεμέτης. Τώρα έρχονται άλλοι (οι καλλιτέχνες λαουτιέρηδες και τραγουδιστές: Ναπολέων και Βασίλης δεν θυμάμαι τα επίθετά τους).

Παραθέτω ένα ποίημα του Ν. Σέμπη που αναφέρεται στην ζωή των γύφτων "... Στην πλάση δεν έχουμε χτήμα και σπιτικό

βουνά κι ερημιές είν' του γύφτου το χωριό....

Η ζωή του γύφτου, δουλειά είν' το γέλιο... Χορός και βιολί, ας κυλά η ζωή,

Χωρίς πίκρες κι έννοιες ο γύφτος τη ζει,

και οι άλλοι το βιό τους ας χαίρονται μόνοι

για αύριο του γύφτου τ' αντί δεν υδρώνει".

Σήμερα όμως αποκαταστάθηκαν σε χωριά και πόλεις κι έτσι ζούνε κι αυτοί

ια ζωή σύγχρονη, άνετη, χωρίς ταλαι-
ωρίες και στερήσεις. Και τώρα ένα σχε-
τικό οδοιπορικό μου:

Ήταν Δεκέμβρης 1960, όταν με κα-
λοκαιρία και πεζός ως το χωριό Κερά-
σοβο (ν.ο. Αγία Παρασκευή), επιστρέ-
φοντας απ' το χωριό μου (Φούρκα) για
τη Θεσσαλονίκη, επισκέφτηκα στο ισό-
γειο φτωχικό του σπίτι, τον καλοκάγαθο
φιλό μου Αποστόλη Νικολάου, 60 χρο-
νων, Τσαμπάση, κάτοικο συνοικισμού
Φιλοθέης - Ιωαννίνων και αφού καθί-
σαμε σταυροπόδι στο χωματένιο αλλά
στρωμένο με κουρελούδες πάτωμα, του
ζήτησα στοιχεία σχετικά με την κατα-
γωγή τους τη ζωή τους και τη γλώσσα
τους. Μου είπε τα εξής:] "Εμείς ήρθαμε
απ' την Πόλη το 1924, άλλοι απ' την Αί-
γυπτο και σκορπιστήκαμε, δάσκαλε, σαν
τους Εβραίους. Πρώτα κατοικήσαμε
στην Πογδόριανη, που σήμερα λέγεται
Παρακάλαμος και μετά ήρθαμε στα
Γιάννενα, όπου έχτισα αυτό το καλύβι.
Δοξάζω όμως το Θεό γιατί περνάω κα-
λά, υγεία πρώτα και μετά τ' άλλα. Στο
χωριό σου τα καλοκαίρια δουλεύουμε
πολύ καλά με τα παιδιά μου, γιατί έχετε
πολλούς κτηνοτρόφους, που έχουν και
φορτηγά ζώα".

Απ' το πλούσιο λεξιλόγιό τους της
ρωμικής γλώσσας τους, που μου είπε
ο μπάρμπα - Ποστόλης, σταχυολόγησα
τις παρακάτω λέξεις και φράσεις:

Λέξεις:

βαστά = τα χέρια, βουτάρ = η πόρτα,
γιακά = τα μάτια, γιάνη = η φωτιά,
γκράς τ' άλογο, κανά = τ' αυτιά, κέρ
= το σπίτι, καστά = τα ξύλα, καχνί =
η κότα, κιράρ = το τυρί, κελεπέ = ο
χορός, ζοβέ = τα λεφτά, μουρς = ο ά-
ντρας, μπορί = η νύφη, μπαρό = το ψω-
μί, μας = το κρέας, ντεβέλ = ο θεός,
πουρό = ο παππούς, πουρί = η γιαγιά,
ρωμά = οι τσιγγάνοι, ρωμνί = η γυναί-
κα, σορό = το κεφάλι, σικέρι = η ζά-

χαρη, τσαβό = τ' αγόρι, τσάι = το κο-
ρίτσι, τσαγγιά = τα μουσικά όργανα,
τσιπ = η γλώσσα, τουτ = το γάλα, τσα-
τσιπέ = η αλήθεια, τσιτάι = η γάτα,
φούρκα = τα πηρούνια, χαμπέ = το φα-
γητό, χρ = το γαϊδούρι.

Φράσεις:

1. Άντεν το νασάς = Άιντε να
φύγουμε.

2. Άιντε τι κελάς = Άιντε να χο-
ρέψουμε.

3) Ούστι οπρέ = Σήκω πάνω.

4) Λεν ο τσαγγίες τι κπασαβέν =
Πάρτε τα όργανα να λαλήσουμε.

Διάλογος:

- Κάποτε ένας αγάς (μπέης) αντάμω-
σε στο δρόμο ένα γύφτο, που έτρεμε απ'
το κρύο και τον ρώτησε: Τι τρέμεις
γύφτε; - Κι αυτός απάντησε: Σε χαίρουμι
αγάμ'. Κάλλια 5 κάρβουνα παρά 1.000
πρόβατα. Δικαιολογημένη απάντηση,
γιατί κρύωνε ο καημένος και ζητούσε
φωτιά και όχι τα 1000 πρόβατα του αγά.
Χαίρονταν όμως τον αγά, γιατί ήταν κα-
λά ντυμένος κι έτσι δεν κρύωνε, ενώ αυ-
τός ήταν γυμνός και ξυπόλητος, όπως
συνήθως ήταν τότε αυτός και όλο το σόϊ
του.

Παροιμίες:

1) Απ' του γύφτου προζύμ' μη ζητάς.
(γιατί τότε ήταν φτωχός).

2) Του γύφτου πήγαν στου σαράι (πα-
λάτι) κι αυτός ρουτούσι πού να κριμάσει
του ντέφι του. (Δεν ήθελε πολυτέλεια,
αλλά καρφί να κρεμάσει το ντέφι του).

3) Εκεί που κριμούσαν οι αρχόντοι
τ' άρματα, κριμούν οι γύφτοι τ' άργανα
(όργανα). Αυτό ισχύει, όταν ερημώνο-
νται τ' αρχοντόσπιτα και κάθονται οι
γύφτοι.

(Αναδημοσίευση απ' το περιοδικό "Βοϊακή Ζωή".
Νοεμ. - Δεκ. 1989 Θεσ/κη).

ΟΔΟΠΟΡΙΚΟ ΓΙΑ ΤΡΕΙΣ

Το τρένο σφυρίζει για μια τελευταία φορά, κι ύστερα φεύγει - αργά για το μεγάλο ταξίδι. Είναι η γραμμή Θεσ/νίκη - Κων/πολη.

Τα βαγόνια είναι γεμάτα κι αυτό μάλλον οφείλεται στη μετεόρτια μετακίνηση των Χριστουγέννων.

Στο κούπέ που κάθομαι είναι δίπλα μου μια Μουσουλμάννα της Κομοτηνής, κι απέναντί μου μια Ρωμιά της Πόλης.

Η Μουσουλμάννα στρώνει καλά τα σαλβάρια της και κάθεται αναπαυτικά στο κάθισμα, ρίχνει ένα βλέμμα γύρω, κάτι σαν χαιρετισμός σαν ενόχληση, δεν είμαι σίγουρη, και της ανταποδίδω με χαμόγελο.

Η Ρωμιά της Πόλης τακτοποιεί δίπλα την τσάντα της και κάθεται απέναντί μου κοιτάζοντάς με ζωηρά έτοιμη για κουβέντα. Αποφεύγω για λίγο το βλέμμα της, έτσι όσο να πάρω μια ανάσα για ν' αντιμετωπίσω μια ζωηρή πληθωρική πολίτισσα, που ξέρω πολύ καλά τι σημαίνει αυτό. Της χαμογελάω κι εύχομαι νάχουμε καλό ταξίδι Αμήν λέει και στραυροκοπιέται.

Το τρένο έχει μπει για το καλά στην πορεία του προς ανατολάς, διασχίζοντας κι όλας τα πρώτα χωριά έξω απ' τη Θεσ/νίκη.

Κρατάω στο χέρι μου ένα σταυρόλεξο κι από αμηχανία σχεδόν το ανοίγω, ίσως για ν' αποφύγω τη σιωπή που παρά τις προσδοκίες μου δημιουργήθηκε, γιατί κι οι δυο γυναίκες απορροφήθηκαν σχεδόν αμέσως απ' το γκριζο χειμωνιάτικο τοπίο, λες κι είναι κομμάτι του εαυτού μας, ταιριασμένο απόλυτα σε στιγμές οριστικού αποχαιρετισμού.

Κάτι αφήνουν πίσω τους σκέφτομαι κάποιον οδυνηρό αποχωρισμό φαντάζομαι, που ο χρόνος και το τρένο σμείλικτα προσπερνούν. Δεν με ξεγελάει εύκολα ο πόνος κι η επιμονή στην άκρη του ματιού τους.

Από περιέργεια κι αλληλεγγύη σ' αυτά τα θλιμμένα βλέμματα, αισιοδοξώ πως έχουμε πολύ κοινό δρόμο να κάνουμε ώστε ν' αποσπάσω την επιβεβαίωση των σκέψεών μου κατά τη διάρκεια του ταξιδιού.

1. Οριζόντια α "ιδιαίτερες ομάδες πολιτών" μειονότητες συμπληρώνω κι είμαι έτοιμη να πιάσω κουβέντα με την πολίτισσα, που νοιώθω ότι θέλει κι αυτή το ίδιο.

Στην πόλη πάτε; τη ρωτάω. Ναι μου λέει, ήλθα στη Θεσ/νίκη να δω την αδελφή μου και φοβάμαι πως είναι η τελευταία φορά, γιατί είναι πολύ άρρωστη κι οι γιατροί δεν δίνουν πολλές ελπίδες.

"Δεύτε λάβετε τελευταίονασπασμό" συμπληρώνω στο 2 κάθετο β και τη ρωτάω αν έχει κανέναν στην Πόλη.

- Πως πως μου λέει με μια ξαφνική έξαρση ανοσοκαταστολής, τ' αδελφια μου, τα ξαδέλφια μου, οι γονείς μου, οι παππούδες μου, όλοι εκεί είναι στο κοιμητήριο και με περιμένουν. Ποιός απόμειν' εκεί παιδί μου συνεχίζει πικρό ήρεμα εμείς οι γέροι τα σαράβαλα για τα μνημόσυνα και τα δέοντα στους πεθαμένους. Αυτοί μας κρατάν εκεί, κι οι καημοί απ' τα περασμένα.

Συμπληρώνω βιαστικά το 2 κάθετο γ που ζητάει "μ' αυτές ζουν οι γέροι" αναμνήσεις γράφω κι ακούω τη μουσουλμάννα να λέει κουνώντας το κε-

φάλι, οι ζωντανοί κι οι πεθαμένοι, άλλοι σε τραβάει από δώ κι άλλος απο κεί, και γω άλλες φορές θέλω να πάω κοντά τους κι άλλες να ζήσω να δω τα εγγόνια μου να μεγαλώνουν. Ρημάδα ζωή μια χαρά και δέκα λύπες μας ποτίζεις.

8 οριζόντια α "δεν έχει πατρίδα ο ανθρώπινος" πόνος συμπληρώνω και νιώθω τόσο οικεία μαζί τους λές κι είμαστε παλιές καλές γειτόνισσες.

Γιατί ήλθες στη Θεσ/νίκη, τη ρωτάω, έχεις δικούς σου εδώ; - Ήλθα να δω το γυιό μου που υπηρετεί και θέλει άλλους πέντε μήνες,, κι από δω πάω στην Ισταμπούλ όπου σπουδάζει ο άλλος μου γυιός και τελειώνει φέτος πρώτα ο Θεός. Ο άνδρας μου κι η κόρη μου είναι στην Κομοτηνή.

7 οριζόντιο β "σπίτι διαλυμένο, λαϊκή έκφραση" σκορποχώρι συμπληρώνω κι ακούω τις δυο γυναίκες να μιλάνε Τούρκικα, η Μουσουλμάνα

κλαίει, κι η Ρωμιά μου εξηγεί ότι έχασε το μικρότερο γιό της πέρυσι σε τροχαίο. Κλαίω κι εγώ μαζί τους και συμπληρώνω το 5 κάθετο γ που λέει "κοινή μοίρα των ανθρώπων".

Θάνατος γράφω και γίνομαι ένα με το γκριζο χειμωνιάτικο τοπίο πούχει τυλιχτεί κι όλας στο μαύρο παγερό σκοτάδι της νύχτας.

Είχαμ' αποκοιμηθεί και οι τρεις, όταν ο Τούρκος τελωνειακός υπάλληλος μας ξύπνησε ζητώντας τα διαβατήριά μας.

Εγώ κι η Μουσουλμάνα δείξαμε το ελληνικό μας διαβατήριο κι η Ρωμιά της Πόλης το τούρκικο.

10 οριζόντια α "βιβλιάρια που δηλώνουν εθνική ταυτότητα". Διαβατήρια γράφω και μόλις συνειδητοποιώ πως βρισκόμαστε κι όλας στην αντίπερα όχθη του ποταμού Έβρου....

A.Π.

ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

Μια ακόμη ωραία πρωτοβουλία είχε η Ιερά Μητρόπολη Κόνιτσας και ιδιαίτερα ο Μητροπολίτης κ. Σεβαστιανός. Ίδρυσε φροντιστηριακό τμήμα Βυζαντινής Μουσικής. Τα μαθήματα γίνονται στην Πνευματική Στέγη κάθε Δευτέρα όπου διδάσκει ο εξαιρετος καθηγητής Βυζαντινής Μουσικής και αρχιψάλτης του Μητροπολιτικού Ναού Ιωαννίνων ο κ. Σπύρος Υφαντής. Μαθητές είναι παιδιά του Δημοτικού Σχολείου, του Λυκείου, καθώς και μεγάλοι. Την εποπτεία έχει ο διάκονος πατήρ Ιωήλ Κωστανταρος.

Σε επίσκεψη του Μητροπολίτη κατά την ώρα του μαθήματος, τόνισε ιδιαί-

τερα την ανάγκη της μελέτης της Βυζαντινής Μουσικής. Σημείωσε δε και την έλλειψη ιεροψαλτών που παρατηρείται στην επαρχία Κόνιτσας και ότι το φροντιστηριακό τμήμα είναι η αρχή για να καλύψει την έλλειψη αυτή.

Είναι μια θαυμάσια προσπάθεια. Για ένα δώρο το απόγευμα κάθε Δευτέρας, πλημμυρίζει η Πνευματική Στέγη από τις εξαιρετικές μελωδίες της Βυζαντινής Μουσικής. Είναι ενθαρρυντικό, ότι οι συμμετέχοντες δείχνουν ιδιαίτερο ζήλο και μελέτη.

Ευχόμαστε η προσπάθεια αυτή να καρποφορήσει.

Κόνιτσα 1.3.1994

Κώστας Φουνταράς δάσκαλος

Σε αίθουσα αναμονής γιατρού

Κάποια μέρα του Μάρτη 94, βρέθηκα περιμένοντας τη σειρά μου να περάσω από το γιατρό, με άλλους τέσσερις. Συνήθως για να σπάσει η σιγή ή η σιωπή ή τα σιγοψιθυρίσματα μεταξύ των ανθρώπων που περιμένουν, όλο και κάποιος θα βρεθεί να σπάσει τη σιωπή και θα κεντήσει την κουβέντα για κάποιο κοινωνικό θέμα. Τούτη τη φορά, το θέμα ήταν πραγματικό πρόβλημα, αν, όπως βαδίζει σήμερα η κοινωνία μας, υπάρχει περίπτωση να κοιτάξουν στα γεράματα τα παιδιά τους γονείς των.

Κάποια κυρά που βρέθηκε παρέα, μεγαλούτσικη, πήρε πρώτη το λόγο από σεβασμό και είπε: Ακούστε να σας πω. Πολλά έχουμε κατά νου, από άλλους, είτε στα χωριά μας, είτε όπως μας μολοΐσαν άλλοι. Ζήτημα, σήμερα να μας κοιτάξουν τα παιδιά μας στα γεράματα. Έχουν κι αυτά τις δικές τους υποχρεώσεις. Άλλα είναι μακριά ταξιδεμένα, άλλα παντρεύτηκαν κυράδες, που δεν θέλουν να ακούν για γέρους, και εδώ σημειώνω ότι οι κυράδες αυτές, έκαναν εξήγηση, πριν το γάμο, ότι δεν θα μείνουν, ούτε θα αναλάβουν την ευθύνη για τους γέρους. Ακούτε ακόμα και τούτο το γεγονός. Κάποιος είχε μια θειά που τον μεγάλωσε ορφανό. Όταν γνώρισε την γυναίκα του που θα παντρευόταν, της το ξηγήθηκε, ότι δεν θα εγκαταλείψει τη θειά του, γιατί την θεωρεί καλύτερη από μάνα του. Η κυρά λοιπόν, όσο να βάλει την κουλούρα τούλεγε: Μα τι λές χρυσέ μου, ίσα - ίσα που θα μας μεγαλώσει και τα παιδιά μας. Να μη τα πολυλο-

γούμε, μετά το γαμήλιο ταξίδι, αφού μπήκαν στο σπίτι, του είπε ορθά κοφτά: Δε μου λες, αυτή εδώ θα μείνε με μας; Ναι, έτσι συνεννοηθήκαμε μαζί. Ακου, του λέει αυτή. Η αυτή θα φύγει ή εγώ. Διάλεξε μόνος και κανόνισε την πορεία σου. Και δεν το πολυσκέφθηκε ο καημένος. Την άλλη μέρα κιόλας της είπε: Εγώ τη θεία δεν τη διώχνω. Προτιμώ να φύγεις εσύ. Και να σας πω. Αυτός στάθηκε σωστός άνδρας. Τι τα θέλετε τι τα γυρεύετε. Σήμερα δεν κοιτούν τα παιδιά τους γέρους. Βέβαια, θα υπάρχουν και οι εξαιρέσεις. Υπάρχουν και τα καλά παιδιά, σπάνια όμως, που θα σταθούν στο πλάϊ και θα κλείσουν τα μάτια των γονιών τους, όταν έρθει κείνη ώρα.

Στη συνέχεια, πήρε το λόγο ο γράφων. Είχα κατά νου, τι έγραψε στις 15-5-1993 στον Ηπειρωτικό Αγώνα, ο Γιάννης Γιώσας, σαν επιφυλλίδα με τίτλο "Αντιπελάργωσις". Και σαν φιλόλογος που είναι, ανέτρεξε στο απώτερο παρελθόν, όταν η αρρωγή προς του "γεγηρακότας" γονείς ήταν ιερό καθήκον των νέων της αρχαίας Ελλάδας. Το παράδειγμα του Αινεία να κουβαλήσει στη ράχη του τον ανήμπορο να περπατήσει πατέρα του Αγχίση, πριν οι Αχαιοί κυριεύσουν την Τροία, έμεινε και αυτό παροιμιώδες, σαν έκφραση σεβασμού προς τους ηλικιωμένους γονείς. Μπορώ να πω ότι σήμερα οι νέοι ντρέπονται να πουν ο πατέρας ή, η μάνα μου. Σήμερα ακούς ο "γέρος" ή η "γριά" σκέτο. Αλίμονο δε στους γονείς που έχουν πολλά παιδιά. Ήρξαντο πάντες, παραιτείσθε δια μιας...

Γιατί εγώ και όχι εσύ να αναλάβεις τους γέρους με τελική κατάληξη να πεθαίνουν στα γηροκομεία, σαν άγνωστοι μεταξύ αγνώστων. Το χειρότερο κατόντημα είναι τούτο. Και μη φαντασθεί κανείς ότι διαθέτει λεφτά και θα τον κοιτάζουν στα γεράματα. Πλανάται πλάνην οικτράν. Να γίνουν "ξοίκι" και τα λεφτά τους κι η προκοπή τους, ακούστηκε να λέει κάποια γυναίκα στον άνδρα της. Μπορούμε να γλιτώσουμε απ' αυτούς; Η φιλοσοφική και κοινωνική θεώρηση του θέματος, πόρω απέχει από την πραγματικότητα. Η συνισταμένη των διίσταμένων απόψεων δεν είναι σε θέση να γεφυρώσει το χάσμα των γενεών. Υπάρχει άραγε η συνειδητή αδιαφορία των νέων μας προς τους γονείς των, ή χάριν του δε βαριέσαι που κυριαρχεί σήμερα στις κοινωνίες είναι σε θέσει να μετατρέψουν επί το αγαθόν τις διαθέσεις των; Εκείνη την ώρα μπαίνει ένας φορ-

τσάτος μεσήλικας. Του απευθύνει κάποιος την ερώτηση. Τι πιστεύεις, όταν θα μείνεις, θα σε κοιτάζουν τα παιδιά σου; Βέβαια λέει. Εχω καλά παιδιά εγώ. Είναι παντρεμένα και μακριά μου πάνω από δέκα χρόνια. Αλλά άμα χρειασθεί θα τρέξουν. Του λέει η κυρά που ήταν στην παρέα μας, από την αρχή. Μωρέ παιδί μου, αυτά τα δέκα χρόνια, ήρθαν να σε δουν καμιά φορά, τώρα που έχεις τα πόδια σου και τα χέρια καλά; Όχι, απαντάει, γιατί δεν θέλουν οι γυναίκες των. Αϊ μ' αυτό το πλευρό να κοιμάσαι, άμα τα χρειαστείς στα γεράματα. Πάντως το πρόβλημα αυτό είναι υφιστάμενο και καθημερινά προβάλλεται πιό απειλητικό. Κοινωνική Πρόνοια με την εννοια του Καλού Σαμαρείτου δεν υπάρχει, αλλά ούτε και στο μέλλον φαίνεται ότι θα υπάρξει.

Αχιλλέας Κολιός

Σωτήρη Π. Τουφίδη

Η ΚΟΝΙΤΣΑ ΚΑΙ ΤΑ ΧΩΡΙΑ ΤΗΣ

KONITSA AND THE NEAR BY VILLAGES

Κυκλοφόρησε σε 3η έκδοση ο τουριστικός οδηγός "Η ΚΟΝΙΤΣΑ ΚΑΙ ΤΑ ΧΩΡΙΑ ΤΗΣ" του Σ. Τουφίδη.

Το βιβλίο είναι μεταφρασμένο και στα Αγγλικά και πλουτισμένο με πολλές έγχρωμες και ασπρόμαυρες φωτογραφίες.

Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν ν' απευθύνονται στα βιβλιοπωλεία και στον ίδιο τον συγγραφέα.

Τηλ 0655 - 22464 - 22212

ΠΟΙΗΣΗ

Σκέφτομαι - υπάρχω

Σιωπούν οι φωνές των ποιητών
σ' αιώνα βίαιο.

Αγάπη πέρα απ' τον θάνατο,
πανω από ζωή έως αιωνιότητας
Μια καρέκλα ένα τραπέζι και φτω-

χός

ποιητής σημαδεύει στο όνειρο,
παγιδεύει αλήθειες...

Πέρασε η εποχή των οικτιρμών
αιχμή του δόρατος, τεχνοκρατικά
βήματα

Της ψυχής μου τα μάτια

Ένας κόσμος κρυφός,
μαγικός, φωτεινός,
πιό τρανός απ' της γης τα παλάτια,
είστε σεις καστανά,
ντροπαλά, χαρωπά,
της ψυχής μου τα μάτια!

Της ζωής ναυαγός, κι απ' αγάπη
φτωχός,

από μοίρας κακής τα γενάτια,
βρήκα φάρο εσάς,
και λιμάνι χαράς
της ψυχής μου τα μάτια!

Κι άλλο πια όσο ζω
δεν προσμένω να βρω
σε πλατιές δημοσιές σε στενά μο-
νοπάτια.

Έχω πλούτη, ομορφιά
και χαρά στην καρδιά,
της ψυχής μου τα μάτια!....

Πάνος Λαζαρόπουλος

αλάβαστρα, φωνές, κραυγές, αγωνία

Μέλλον άγνωστο, παρόν συνθλίβει
ελπίδες

λόγια που πετούν μετέωρα που γυ-
ρίζουν αδίσταχτα.

Καράβια και όνειρα σαπίζουν σε
μουράγια θλίψεων...

Μακάριοι οι πορευόμενοι εν οδώ
αμεριμνησίας

δράττοντες καρπούς επιούσιας χί-
μαιρας.

Ευωχούμενοι ελπίδων ανέφικτων
Ουτοπίες και Εφήμερα.

Αντωνία Κολιού

Που πας

Περιμένοντας του ήλιου το γέρμα
σε ανηφορικές πλαγιές
Γέρνει η σκέψη μου στα μισογκρε-
μισμένα

γκαλντερίμια των αναμνήσεων.

Προσπαθώ να ορθώσω τα γεμάτα
ελπίδες

από ογκόλιθους πεζούλια.

του κάκου όμως

Νάτος: ορθώνεται μπροστά μου

η ίδια η υπαρξή μου

ήρεμη - γαλήνη

Σαν πρωϊνή αυγή σε έρημη ακρο-
θαλασσιά

που ποτέ μου δεν είδα.

Που πας: μου γέρνει Και λαμποκο-
πούν η πρωϊμες ανθισμένες
αμυγδαλιές στις κόρες
των οφθαλμών του.

Ξαφνικά χάνεται.....

Και γω γκρεμίζω το τελευταίο οχυρό
της νιότης μου.

A.

Στράτες

Γυροφέρνεις στους δρόμους της μνήμης.

Λιθόστρωτες στράτες που πάνω τους πόδισες στέρια τα βήματά σου με τη σιγουριά των πρωτάνθιστων χρόνων σου και που τόσες φορές σε πήγαν και σ' εφεραν, οδοιπόρο της ανεμελιάς και του όνειρου.

Σ' αυτές τις στράτες που η Ιστορία περπατώντας σε γύρευε κι όταν σε βρήκε σε πρόσταξε μαζί της κι εσύ βιαστικά αφήνοντας πίσω σου κάθε τι της ζωής σου, ακολούθησες των βημάτων σου ένα εμβατήριο, καθώς αγριεμένη η ψυχή τραγουδούσε. Κι όταν πάλι επέστρεψες με κουρελιασμένο αμπέχωνο μιας ματωμένης νίκης, ακολουθώντας την ίδια στράτα αγνάντεψες τον καπνό του δικού σου σπιτιού.

Οι στράτες που αργότερα άνοιξαν κι ενώθηκαν με τις άλλες, τις μεγάλες, εκείνες του μισεμού κι απ' αυτές διάβηκαν στερνή φορά τα βήματά σου, με το κατεβόδιο μιας ψυχής που έμεινε να καρτερεί το γυρισμό σου κι η φωνή του αποχαιρετισμού κυλώντας στο πλακόστρωτο έφτασε ως τις μέρες σου, ορυμαγδός των γκρεμισμένων...

Στις ίδιες στράτες, που κανένα πόδι δεν πατεί, μόνο φαντάσματα ευδοκιμούν του νόστου, ώσπου κι εκείνα χάνονται μες στη βαθιά σιωπή τους...

Σ' αυτές τις στράτες να 'ταν να διάβαινες ξανά, δίχως το άχθος τόσων χρόνων στο κορμί και την ψυχή σου!...

Τάσος Κανάτσος

Περιθώριο

Γέμισα τις παλάμες μου με κίβδηλα νομίσματα.
Τα πιό μεγάλα μου βαραίνουν την ψυχή,
μα προχωρώ.
Στην αγορά αναζητάω αφτιασίδωτες κάποιες χαρές,
αληθινές σαν το χαμόγελό το παιδικό στην κούνια του
ή σαν τη φρίκη που πλανιέται στο Σεράγιεβο.
Επαίτης!
Μα δεν το βλέπεις;
Τα είδωλα θα τα τσακίζω ένα ένα
κι εκεί, στο περιθώριο της άρνησης,
θα σε προσμένω αμετανόητος
μέχρι ν' ανθίσουν οι καρδιές και μέχρι ο ήλιος
να τριγυρνά στις γειτονιές αλώβητος.

Ι.Τ.

Αναμνήσεις των Μικρασιατών από την επιστροφή τους στην Ελλάδα

Συγκινούμε πολύ όταν φέρνω στην μνήμη μου όλα εκείνα τα φρικτά γεγονότα που μου διηγήθηκαν οι σεβαστοί μου γονείς, την μεγάλη ταλαιπωρία που υπέστησαν στο διάστημα του ταξιδιού και στην παραμονή τους στη Μητέρα Ελλάδα. Όπως γνωρίζουν όλοι το 1922 ο τότε Πρωθυπουργός της Ελλάδος Ελευθέριος Βενιζέλος - η μεγάλη αυτή πολιτική φυσιογνωμία - ήρθε σε συμφωνία με τον Πρωθυπουργό της Τουρκίας Κεμάλ Ατατούρκ και υπέγραψαν συμφωνία ανταλλαγής. Σκοπός της ήταν να φύγει ένας συγκεκριμένος αριθμός Τούρκων από την χώρα μας, να πάει στην Τουρκία και να έρθουν Έλληνες από εκεί στην Ελλάδα. Με μεγάλη ευχαρίστηση δεχθήκανε την είδηση αυτή όλοι οι Μικρασιάτες. Μεταξύ τους λέγανε θα πάμε στην Ελλάδα να γνωρίσουμε την πατρίδα μας και την πίστη μας πιό καλά. Στο σημείο αυτό θα ήθελα να διευκρινίσω ότι οι Μικρασιάτες αν και ζούσανε στην Τουρκία, στα θέματα της θρησκείας ήταν πολύ πιστοί. Εάν κάποιος θελήσει να διαβάσει βίους των Αγίων θα διαπιστώσει ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των Αγίων ήταν από τη Μικρά Ασία. Όταν έφθασε το πλήρωμα του χρόνου για να φύγουν από τα πατρία εδάφη, οι Τούρκοι πονηροί όπως ήτανε - και παραμένουν πάντα - δώσανε διαταγή στους Έλληνες που θα φεύγανε να πουλήσουν ένα μέρος από τα ακίνητα που προέβλεπε η συμφωνία. Πριν όμως από αυτό η Κυβέρνηση είχε ενημερώσει τους Τούρκους ώστε να μην αγοράσει κανείς. Με αυτό τον πονηρό τρόπο, τα κερδίσανε και αυτά δωρεάν και μείνανε πολλές οι-

κογένειες, με τα χέρια άδεια. Οι γονείς μου ήταν από τα Φάρασα της Καπαδοκίας και μαζί με τους άλλους συγχωριανούς ετοιμαστήκανε για το ταξίδι του αποχωρισμού. Οι Φαρασιώτες είχαν τη χάρη από τον Θεό να έχουν μαζί τους και τον Ιερομόναχο Πατήρ Αρσένιο, ο οποίος ανακηρύχτηκε κατόπιν Άγιος. Τα λείψανά του φυλάσσονται στο Ησυχαστήριο της γυναικείας μονής Ιωάννου του Θεολόγου Σουρωτής. Όταν απομακρυνθήκανε από το χωριό, ο σεβαστός αυτός Γέροντας ύψωσε τα χέρια του στο Θεό και προσευχήθηκε. Στη συνέχεια τους ευλόγησε και μετά αρχίσανε αμέσως το τραγούδι του αποχωρισμού. Περπάτησαν τρεις μέρες πεζοπορία μέχρι να φθάσουν στη Μυρσίνα που ήταν το λιμάνι και επιβιβάζονταν στο Ελληνικό πλοίο το "Αρχιπέλαγος". Μαζί τους έσερναν τις πολυμελείς φασίλιες τους, τα πρόχειρα κλινοσπεπάσματα τα οποία είχαν φορτώσει σε ζώα Τούρκων αγωγιατών. Τα μικρά παιδιά τα βάλανε σε κασόνια και τα φορτώσανε σε γαϊδουράκια για να τα προσέχουν πιό καλά. Όταν επιβιβάστηκαν στο πλοίο δημιουργήθηκαν σ' αυτούς κακές εντυπώσεις βλέποντας τους ναύτες να βλαστημούν τα θεία. Όλοι συγκινήθηκαν, άρχισαν να κλαίνε και έλεγαν μεταξύ τους θα χάσουμε και αυτή την πίστη που έχουμε.

Μέσα στο πλοίο οι ναύτες δεν δείχνανε καλή συμπεριφορά. Πατούσαν επάνω στα γυναικόπαιδα και αυτό τους κόστισε πολύ και δεν το αντέξανε. Τότε ο πατέρας μου - Πρόδρομος Εζνεπίδης, που ήταν πρόεδρος στα Φάρασα και υπεύθυνος κατά την επι-

τροφή των συμπατριωτών του - πήρε μαζί του ορισμένους γερούς νέους και μίλησε στον καπετάνιο με σκληρή γλώσσα.

Ή θα δώσεις εντολή στους ναύτες να μην βλαστημούν και να συμπεριφέρονται καλά ή θα σε ρίξουμε στη θάλασσα, διότι εμείς είμαστε περισσότεροι από εσάς. Από τότε άρχισε κάποια ανθρώπινη καλωσύνη σε όλο το διάστημα του ταξιδιού. Τελειώνοντας το ταξίδι που κράτησε 2 μέρες αποβιβάστηκαν στον Πειραιά στην περιοχή του Αγίου Γεωργίου. Εκεί τους εγκατέστησαν σε σκηνές και τους χωρίσανε σε διάφορες ομάδες. Σε κάθε ομάδα ορίσανε έναν υπεύθυνο για να κάνει την διανομή του φαγητού. Τους μαγειρεύανε σε υπαίθρια μαγειρεία όσπρια και ζυμαρικά.

Μια μέρα, ένα μεσημέρι πριν γίνει η διανομή του φαγητού, κάποια άγνωστα πρόσωπα πλησίασαν τα καζάνια βγάλανε κάτι σκονάκια από τις τσέπες τους και ρίξανε το περιεχόμενο από τα φακελάκια στα καζάνια, ανακατέψανε τις κουτάλες, σκεπάσανε τα καζάνια και φύγανε γρήγορα.

Ένας σκοπός που είχε υπηρεσία είδε όλες αυτές τις κινήσεις και όταν όλοι συγκεντρώθηκαν για φαγητό τον έλεγχε η συνείδησή του. Πήγε ταραγμένος, πλησίασε τον πατέρα μου και του είπε: Πριν γίνει η διανομή να δοκιμάσετε το φαγητό σε ένα ζώο. Ο πατέρας μου έστειλε έναν νέο και αγόρασε δύο σκυλάκια. Έδωσε σ' αυτά φαγητό και αφού έφαγαν ψόφησαν. Τότε ο πατέρας μου είπε στη γιαγιά μου και του έφερε μια καλή κατσαρόλα κι αφού εγέμισε σ' αυτές φαγητό, αναποδογύρισε τα καζάνια με φαγητό, και κάνανε γεύμα αγοράζοντας μόνοι

τους ξηρά τροφή. Μόλις οι υπεύθυνοι πληροφορήθηκαν το γεγονός αυτό τρέξανε αναστατωμένοι και φωνάζανε: το κράτος κάνει τόσα έξοδα για να σας ταΐσει και εσείς πετάτε ο φαγητό. Αφού τελειώσανε τους λέει ο πατέρας μου, έχω και εγώ σειρά να μιλήσω. Ζήτησε και του έφερε η γιαγιά μου την κατσαρόλα με το φαγητό και τους είπε: ορίστε κύριοι δοκιμάστε το να δείτε τι του λείπει και δεν το φάγαμε, και γιατί τόσες μέρες το τρώγαμε και σήμερα δεν το φάγαμε. Δεν τόλμησε κανείς να βάλει στο στόμα του ούτε μια κουταλιά φαγητό και ξεκίνησαν να φύγουν. Μετά ο πατέρας μου τους λέει: μην φεύγετε δεν τελειώσαμε ακόμη. Φέρνει ξανά ένα σκυλάκι μπροστά τους έδωσε φαγητό από αυτό που είχε κρατήσει και το σκυλί ψόφησε. Μετά πήγε κατ' ευθείαν και εζήτησε ακρόαση από τον Πρωθυπουργό Θεμιστοκλή Σοφούλη, με μεγάλη δυσκολία κατόρθωσε να έρθει σε συνάντηση. Αφού είπε όλα όσα συνέβησαν εναντίον τους ο πατέρας μου, τότε ο Πρωθυπουργός κάλεσε όλους τους αρχηγούς των κομμάτων και συζητήσανε αυτό το θέμα, και ο Βενιζέλος είπε λυπούμαι πολύ για όσα συνέβησαν εις βάρος των δυστυχισμένων αυτών ανθρώπων. Ακόμη τους είπε, μην ξεχνάτε πως με τις περιουσίες των ανθρώπων αυτών ξεχρεώσαμε όλα τα χρέη που είχαμε απέναντι στην Τουρκία. Τους πήραμε περιουσίες και ό,τι άλλο είχα, τους φέραμε γυμνούς στην Ελλάδα και τώρα αυτοί προσπαθούν να δημιουργηθούν από την αρχή.

Αφού έφυγαν από τον Πειραιά, ένα μέρος Φαρασιωτών εγκαταστάθηκε στο Μοσχάτο σε σκηνές και τους άλλους τους πήγανε στην Κέρκυρα. Εκεί

μείνανε στο κάστρο τρεις μήνες.

Οι Κερκυραίοι ήταν οι μόνοι που τους συμπονούσαν και τους συμπαραστεκόντανε.

Από εκεί άρχισαν πάλι να φεύγουν. Άλλοι πήγαν στη Θεσσαλονίκη στο Πλατύ, άλλοι σε χωριά της Δράμας. Οι γονείς μου μαζί με ένα μέρος συμπατριωτών εγκαταστάθηκαν στην Ηγουμενίτσα, στην Πλαταριά με σκοπό να φύγουν οι Τούρκοι οι Τσάμηδες και να καθίσουν αυτοί. Τότε οι Τούρκοι Τσάμηδες έπιασαν έναν βουλευτή του νομού τον χρυσώσανε καλά φυσικά (διότι δεν μπορούσε μόνος του να κάνει αυτό το ρουσφέτι) χρυσώθηκαν και άλλοι με αποτέλεσμα από Τούρκους που ήτανε, να τους κάνουν υπήκοους Αλβανούς. Το βρώμικο αυτό ρουσφέτι μας δημιούργησε θέμα Αλβανικής μειονότητας που εκτός από άλλα εθνικά μας θέματα προστέθηκε και αυτό. Μετά από ενάμισυ χρόνο φεύγουνε από την Πλαταριά και άρχισαν να ψάχνουν να βρουνε διαθέσιμη έστω και γωνιά για να βάλουν τα κεφάλια τους. Όλα τα μέρη ήτανε πιασμένα γιατί είχαν έρθει άλλοι πρόσφυγες πιο πριν από το Μπιστί Καππαδοκίας. Έτσι το 1926 καταλήξανε στην Κόνιτσα 15 οικογένειες Φαρασιώτες, βρίσκανε ο κάθε ένας από μια φωλιά με πολλές ελλείψεις και βάλανε τις φαμίλιες τους. Ρίχτηκαν στη δουλειά, κάνοντας αναδασμό σε ξένα χωράφια για να μπορέσουν να βγάλουν ένα ξεροκόματο να ταΐσουν την πολυμελή φαμίλια τους. Από τους Κονιτσιώτες, λίγοι ήταν εκείνοι που έβλεπαν το προσφυγικό στοιχείο με καλό μάτι, οι άλλοι τους έβλεπαν σαν εχθρούς. Όλοι οι πρό-

σφυγες δεν είχαν κανένα ευεργέτημα από το κράτος αλλά αντίθετα τους κατατρέχανε. Όταν ήταν στους καταυλισμούς και στις σκηνές γύριζαν συνεργεία και όπου έβλεπαν μικρά παιδιά και μάλιστα χωρίς να έχουν την παραμικρή αδιαθεσία τα ζητούσαν από τους γονείς τους για να τα πάνε τάχα στα νοσοκομεία. Ακόμη λέγανε στους πολύτεκνους, ότι αφού έχεις πολλά παιδιά να πάρουμε ένα ή δύο να τα πάνε στα Ιδρύματα. Από όσα παιδιά όμως πήραν με αυτό τον τρόπο τα περισσότερα έχουν χαθεί. Έτσι βλέπουμε στα μέσα ενημέρωσης, γονείς να αναζητούν τα παιδιά τους μέσω Ερυθρού Σταυρού και να αναφέρουν και την ημερομηνία που τα παρέδωσαν. Οι Φαρασιώτες που πήγαν στο Πλατύ Θεσσαλονίκης είχαν και αυτοί μεγάλες απώλειες. Εκεί το μέρος ήταν υγρό και βαλτώδες και έπεσε μεγάλη επιδημία ελονοσίας. Έτσι χάθηκαν πολλοί διότι τότε δεν είχαν γίνει τα έργα αποξήρανσης. Εκεί πέθανε και ένας Θεός μου αδελφός της μητέρας μου. Όλο το προσφυγικό στοιχείο κουράστηκε πολύ μέχρι να επιβιώσει.

Εδώ όμως θα πρέπει να δώσω μια εξήγηση γιατί γινόταν όλο αυτό το κυνηγητό εναντίον των προσφύγων. Αυτό γινότανε διότι τα άλλα πολιτικά κόμματα είχαν την εντύπωση ότι επειδή ο Βενιζέλος έκανε την ανταλλαγή θα τον ψήφιζαν όλοι. Βλέπουμε λοιπόν που μας οδηγεί το πολιτικό πάθος, μας θαμπώνει και δεν μπορούμε να σκεφτούμε και να ενεργήσουμε σωστά.

Ας βλέπουμε λοιπόν τα σφάλματά μας και ας προσέχουμε πάντα ώστε να μην τα επαναλάβουμε.

Λουκάς Εζνεπίδης

Οι φίλοι μας γράφουν

Αφορμή να σας γράψω στάθηκε ένα άρθρο σας στο τελευταίο τεύχος σχετικά με τα Ρουμανικά σχολεία στα βλαχόφωνα χωριά της Κόνιτσας, όπου υπάρχει ένα λάθος όσον αφορά το χωριό μου Άρματα.

Σχετικά με τον δάσκαλο Γ. Παπαπαύλου. Γράφεται ότι οι παραπάνω δάσκαλος έδρασε στο χωριό Δίστρατο. Καλό είναι όταν κανείς στέλνει ένα άρθρο, και δεν ξέρω βέβαια αν ο γράφων είναι μόνιμος στο Περιοδικό, να εξετάζει το κάθε θέμα, καλά και μετά να το γράφει. Βέβαια εγώ είμαι καινούργιος συνδρομητής, και επειδή διαπιστώνω κι όπως όλοι πιστεύω ότι γίνεται μια καλή προσπάθεια όσον αφορά το Περιοδικό θα ήταν καλλίτερα τα γραφόμενα να είναι ως επί το πλείστον αληθή.

Στα Άρματα κι όπως στα περισσότερα χωριά υπήρχαν Ρουμανικά σχολεία και ανάλογα με τους αγώνες των κατοίκων του κάθε χωριού ήταν και ο χρόνος λειτουργίας των.

Στα Άρματα υπήρχε Ρουμανικό σχολείο το 1921 για ενάμισυ με δυο χρόνια περίπου και στεγαζόταν στο σπίτι του Νικολάου Μακρή το οποίο δεν υπάρχει τώρα μια και κάηκε το 19432 από τους Γερμανούς.

Ο Δάσκαλος Παπαπαύλου Γεώργιος που από το 1922 και για 13 χρόνια ήταν στα Άρματα και όχι στο Δίστρατο έκανε συγκινητικούς και μεγάλους αγώνες να φύγει το Ρουμανικό σχολείο.

Κάθε καλοκαίρι έφευγε να συναντήσει χωριανούς σε διάφορες πόλεις της Μακεδονίας κυρίως, όπου εργάζονταν με σκοπό να συγκεντρώσει χρήματα για να αγοράσει κύρια σχολικά είδη για τους μαθητές. Και όταν δε ο Ευργέτης Τόζιος Χρήστος άφησε την περιουσία του στο σχολείο έκανε το διδασκαλικό του έργο πιο εύκολο.

Τα Ρουμανικά σχολεία λειτούργησαν σε ορισμένα χωριά και μετά το 1940. Σύμφωνα με μαρτυρίες χωριανών προσφέρανε φαγητό στους φοιτούντες σε αυτά που είχε σαν αποτέλεσμα λόγω της φοβερής πείνας και εξαθλίωσης από τον πόλεμο να πιέζονται κιόλας να φοιτήσουν, είτε από τους συγγενείς των παιδιών είτε από τους καραμπινιέρηδες.

Υπάρχει μεγάλη ιστορία στα χωριά αυτά, και θα ήθελα να σας ρωτήσω αν μπορώ να στείλω άρθρα γύρω από την ιστορία και τα έθιμα αυτών των παραμελημένων τόπων από όλους τους φορείς και περισσότερο του χωριού μου.

Παπαναστασίου Γεώργιος

Σ.Σ. Ενημερώνουμε το νέο συνδρομητή και συμπατριώτη μας Γ.Π. ότι ο κ. Παπαζήσης που γράφει για την Κοιλιάδα Αώου είναι τακτικός συνεργάτης του περιοδικού μας και ότι οι σελίδες του περιοδικού είναι ανοιχτές για όλους τους φίλους που θέλουν να γράψουν κάτι για τα χωριά τους (ιστορικά, λαογραφικά κ.ά.).

Ενι υπώσεις - συμπεράσματα απο τη συνεστιάση του συλλόγου Οξυάς "Ο Άγιος Νικόλαος"

Όπως κάθε χρόνο, το ίδιο και φέτος ο σύλλογος του μικρού χωριού Οξυάς πραγματοποίησε την καθιερωμένη πατριωτική συνεστίαση και μάλιστα φέτος το Δ.Σ. του συλλόγου εξασφάλισε μια απ' τις ευρύχωρες αίθουσες στο ξενοδοχείο "ΠΡΕΣΙΔΕΝΤ".

Απ' την αρχή θέλω να είμαι αντικειμενικός ότι, μαζικές εκδηλώσεις όπως συνεστιάσεις εκδρομές κλπ. δεν είναι υπόθεση μόνον των Δ.Σ. αλλά υπόθεση όλων των μελών του συλλόγου. Βεβαίως το συμβούλιο ευθύνεται για την εξασφάλιση χώρου, συγκέντρωση ειδών για τη λαχειοφόρο αγορά, αλλά το πρόβλημα της συμμετοχής είναι καθαρά δικό μας ζήτημα, γι αυτό όσο περνάει η ώρα, τόσο κορυφώνεται η αγωνία μέσα μας πόσοι θα είμαστε.

Τα τραπέζια καλοστρωμένα, η ορχήστρα στη θέση της αρχίζει μ' ένα εύθυμο τραγούδι κι ο αγαπητός μας Μιχάλης Πανουσάκος με το κλαρίνο του δίνουν το νόημα της βραδιάς. Ο πρόεδρος του Δ.Σ. Νίκος Πορφύρης μας καλωσορίζει κατασυγκινημένος, μας εύχεται καλή διασκέδαση και μας κάνει γνωστό ότι το πρόγραμμα του συλλόγου βρίσκεται σε σωστή πορεία αφού η αποχέτευση, έργο που βασάνιζε το χωριό για πολλά χρόνια, βρίσκεται στο τέλος της.

Με πίκρα διαπιστώνει ότι απ' την αποψινή συνεστίαση λείπουν πολλοί συγχωριανοί μας. Είναι αλήθεια ότι η ζωή έχει και τις πίκρες της που μας αναγκάζουν πολλές φορές να μην μπορούμε να παραβρεθούμε ακόμα και σε εκδηλώσεις πατριωτικού χαρακτήρα, αλλά, αυτή τη φορά πολλοί έλειπαν αδικαιολόγητα.

Σύμφωνα με δικό μου πρόχειρο λογαριασμό, έλειπαν πάνω από 20 οικογένειες. Ξανατονίζω και πάλι ότι οι λόγοι που μας αναγκάζουν να μην παραβρεθούμε σε κάποια πατριωτική εκ-

δήλωση είναι πολλοί, αλλά τη συμβολική μας παρουσία δεν μπορεί να μας την απαγορέψει κανένας και φέρνω σαν παράδειγμα: δεν μπορώ να πάω στην εκδήλωση, αλλά παίρνω δύο προσκλήσεις. Τη χειρονομία αυτή την καταλαβαίνουμε όλοι γιατί έτσι βοηθούμε το Δ.Σ. να δουλεύει πιο ελεύθερα, έχοντας εξασφαλισμένη τη συμμετοχή. Εφ' όσον η συμμετοχή δεν είναι εξασφαλισμένη, τα χρήματα που δίνουν αυτοί που παίρνουν μέρος στην εκδήλωση για την αγορά λαχείων (που πολλές φορές αγοράζουν περισσότερο απ' ό,τι πρέπει) τα απορροφούν οι υποχρεώσεις που ανέλαβε το Δ.Σ. στο κέντρο που μας φιλοξενεί. με δυο λόγια, όλες οι φιλόπονες προσπάθειες του Δ.Σ. για την επιτυχία της εκδήλωσης και στον οικονομικό τομέα πάνε στράφι, εξ αιτίας δικής μας αδιαφορίας. Το σημειώνω αυτό με ιδιαίτερη ένταση γιατί είμαι σίγουρος ότι και άλλοι μικροί σύλλογοι αντιμετωπίζουν ίδια προβλήματα.

Πορφύρης Θανάσης

Υ.Γ. Και μια ερώτηση για την "Πανηπειρωτική", που φυσικά δεν έχει σχέση με την παραπάνω εκδήλωση. Απ' ότι γνωρίζω, ο σύλλογός μας είναι ταχτικό μέλος της "ΠΑΝΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗΣ", εκπληρώνοντας όλες τις καταστατικές της υποχρεώσεις. Όταν όμως ο σύλλογός μας ζητάει μια απ' τις τόσες αίθουσές της για την πραγματοποίηση της χρονιάτικης γενικής συνέλευσης, ποτέ δεν του την παραχωρεί, με αποτέλεσμα ο σύλλογός μας να καταφεύγει σε άλλους χώρους (ξενοδοχεία κλπ.) δίνοντας σεβαστά χρηματικά ποσά και η ΠΑΝΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ξέρει πολύ καλά ότι τα οικονομικά για τους μικρούς συλλόγους είναι γι αυτούς ζήτημα ζωής. Ρωτώ λοιπόν την ΠΑΝΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ, ποιά είναι η συμπεριφορά της απέναντι σ' αυτά τα συμβούλια που τρέχουν μέρα νύχτα για να κρατήσουν αυτούς τους συλλόγους στη ζωή.

Περιμένω μια απάντηση από την ΠΑΝΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ.

Στo Θωριά Ζώη

Απόψε νιώθω την ανάγκη να κουβεντιάσουμε πάλι, Θωμά, όπως τόσο συχνά το κάναμε. Μόνο που τώρα εσύ είσαι αυτού στη γη της Κόνιτσας ήρεμος, γαλήνιος, απρόσιτος από τα ανθρώπινα, ενώ εγώ παραμένω εδώ στο στενόχωρο διαμέρισμα της Αθήνας, με συντροφιά το θερμόμετρο να παρακολουθεί τα ακατέβατα δεκατάκια.

Μα, κι έτσι, πάλι θα κουβεντιάσουμε. Γιατί ο νους μου τώρα γυρίζει εβδομήντα χρόνια πίσω και περπατάει την κάθε στιγμή της διαδρομής αυτής. Να, εσύ, μοναχογιός της κυρά Ουρανίας, μετά τον άδικο χαμό του αδερφού σου, έγνοια της και φροντίδα της "μη στάξει και μη βρέξει" κατέβαινες προς την αγορά. Εγώ έτρεχα να γεμίσω τα γκιούμια στη βρύση της "Ωρας" για τη ταβέρνα του θείου μου του Καπακλή όπου είχα προσληφθεί σαν υπάλληλος, παιδί δέκα χρονών, για ψωμί μονάχα και τι ψωμί καλαμποκίσιο, μπομπότα, που με έστελνε και αγόραζα από το φούρνο του Μπραζιώτη, γιατί το σιταρένιο ήταν δύο δραχμές την οκά ακριβότερο και δε συνέφερε το θείο μου να με θρέφει καθάριο.

Σύντομα ανταμώσαμε ύστερα στο Ελληνικό Σχολείο της Κόνιτσας, στο Σχολαρχείο, με καθηγητές μας τον Κονιτσιώτη σχολάρχη Νικόλαο Παπακώστα, τον Πανίδα, τον Οικονόμου, τον Ιωαννίδα, το Νούρη, για να διδάχτούμε κυρίως τα αρχαία ελληνικά και τη γραμματική, τους μύθους του Αισώπου, την Κύρου Ανάβαση, το Λουκιανού Ενύπνιον κλπ., να μάθουμε τέλος πάντων γράμματα και να αντιμετωπίσουμε με επιτυχία τις δύσκολες ει-

σαγωγικές εξετάσεις στο Διδασκαλείο Ιωαννίνων. Πέντε χρόνια εκεί με εξαίρετους καθηγητές, τους φιλόλογους Κοντοπάνο και Σούλη, το Μπουκουβάλα στη ζωγραφική, το Νικολάου στη μουσική, το Σούρλα στη φιλοσοφία και στα παιδαγωγικά και άλλους ακόμα ικανούς δασκάλους μας, σπουδάσαμε μέσα σε μια πραγματικά μορφωτική ατμόσφαιρα, σ' ένα περιβάλλον πνευματικής καλλιέργειας και σαν πήραμε τα πτυχία μας, εσύ ένα χρόνο πριν από μένα γυρίσαμε στην Κόνιτσα.

Η φιλία μας συσφίχτηκε περισσότερο στο Μάζι, όπου εσύ πρωτοδιορισμένος ήρθες και παρέλαβες το σχολειό από μένα που ήμουν κοινοτικός. Γραμματέας της κοινότητας ύστερα εγώ εκεί όλες τις ώρες τις περνούσαμε σχεδόν μαζί. Σε έναν χρόνο εσύ μετατέθηκες στην Κόνιτσα και όταν αργότερα εγώ διορίστηκα στην Εξοχή, εσύ ήσουν βοηθός στο γραφείο του Επιθεωρητή, από θέση την οποία εξυπηρετούσες στο καθετί τους δασκάλους της επαρχίας μας, σε μια εποχή συγκοινωνιακής απομόνωσης, που η Κόνιτσα, κέντρο όλων των κρατικών υπηρεσιών, ήταν δυσπρόσιτη για τους συναδέλφους απομακρυσμένων χωριών.

Μα, γρήγορα ήλθε ο πόλεμος και η κατοχή κι ανταμώσαμε πάλι, πιά στενά, στο Παλιοσέλι, στη Μόλιστα, στις επαρχιακές μας οργανώσεις της Εθνικής Αντίστασης. Σαν ήρθε η απελευθέρωση δεν μιλώ για τον εαυτό μου, αλλά και συ πέρασες δύσκολες μέρες, γιατί ήσουν πάντα ο "ύποπτος", ο "συνεργασθείς με τους Εαμοκομμουνι-

ΣΧΟΛΙΑ

Τα "Νέα της Ηπείρου"

Ο κ. Ζώης Πανταζής που εκδίδει την εφημερίδα "Νέα της Ηπείρου" συλλαμβάνεται για τρίτη φορά "κλέπτων οπώρας σε ξένο περιβόλι".

Δηλαδή είναι η τρίτη φορά που αναδημοσιεύει στην εφημερίδα του άρθρα από την "ΚΟΝΙΤΣΑ" χωρίς να πάρει την άδειά μας, αλλά ούτε καν ν' αναφέρει την πηγή προέλευσης, οικειοποιούμενος πνευματική εργασία άλλων.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Στις 5-6 Μαρτίου έγινε στη Μαθ. Εστία Κόνιτσας συνάντηση μαθητών όλων των Μ. Εστιών Ηπείρου, στα πλαίσια των τελικών αγώνων περιφέρειας στα αθλήματα μπάσκετ, βόλεϋ, πινγκ-πόνγκ και σκάκι.

* Στις 3/3 έγινε άλλη μια προσπάθεια για δένδροφύτευση από το Δήμο.

* Σε επίσκεψη που έκανε ο Δήμαρχος στα διάφορα Υπουργεία έλαβε τη διαβεβαίωση για την προώθηση εκκρεμών ζητημάτων που ενδιαφέρουν την Κόνιτσα (χρηματοδότηση διαφόρων προγραμμάτων, Νοσοκομείο κ.ά.).

* Την Τσικνοπέμπτη ο Σύλλογος "ΠΡΑΞΙΣ" πραγματοποίησε χορό στο κέντρο "Πανόραμα" με επιτυχία. Τα έσοδα θα διατεθούν για την προμήθεια εξοπλισμού ώστε να προωθηθεί και στην πόλη μας το άθλημα του αεροπτερισμού.

* Το Σάββατο (παραμονή της Αποκριάς) μια ομάδα καρναβαλιστών έκανε την εμφάνισή της (όπως κάθε χρόνο) στην Αγορά της Κόνιτσας, θυμίζοντας άλλες, παλιότερες εποχές με

Ε, όχι κι έτσι κ. Πανταζή, αυτό είναι αντίθετο από κάθε δημοσιογραφική δεοντολογία και πρέπει να το γνωρίζεις, αφού καταγίνεσαι με τη δημοσιογραφία. Αλλά ίσως να μη γνωρίζεις το αρχαίο ρητό "το δīs εξαμαρτείν (και στην περίπτωση μας) το τρις εξαμαρτείν) ουκ ανδρός σοφού". Αυτά προς το παρόν και ο νοών νοείτω, γιατί "μια του κλέφτη, δυό του κλέφτη....."

"τα νιόγαμπρα" τις διάφορες "μουτσούνες" και το παραδοσιακό "τακίμι" των "βιολιών".

Ανήμερα της Αποκριάς ο Σύλλογος "Αναβίωσης παλιών εθίμων" παρουσίασε στην πλατεία το φετινό καρναβάλι με διάφορα νούμερα χαρίζοντας στον κόσμο γέλιο κι ευχαρίστηση.

Είναι αξιέπαινη η προσπάθεια αυτών που ασχολούνται με το καρναβάλι και προπαντός του παλαίμαχου Γιάννη Παγουρτζή που κάθε χρόνο διαθέτει κόπο και χρόνο για την επιτυχία των εκδηλώσεων. Μετά το κόψιμο της πίτας, ο Σύλλογος Γυναικών Κόνιτσας πραγματοποίησε εκδήλωση αφιερωμένη στη Μελίνα Μερκούρη, στις 8/3 ημέρα της Γυναίκας.

* Το Νομαρχ. Συμβούλιο ενέκρινε για ένταξη στο ΕΑΠΤΑ - 2 (1994-99) τα παρακάτω έργα για την Κόνιτσα.

1. Να διατεθεί ποσό 200 εκατ. για τουριστικά καταλύματα στα λουτρά Αμαράντου.

2. Για τη Δημ. Αγορά Κόνιτσας 200 εκ.

3. Ανάδειξη των μνημείων Κόνιτσας 00 εκ.

4. Προμήθεια οχήματος καθαριότητας 30 εκ.

* Στις 23/3 έγινε η δημοπράτηση του ξενοδοχείου που χτίζεται στο παλιό τυποκομείο (κοντά στη γέφυρα Αώου) της Εταιρείας "Κόνιτσα Λαϊκή Αναπτυξιακή". Πλειοδότησε ο κ. Θεοδ. Γάσσιος με μηνιαίο μίσθωμα 690.000 ερχ.

* Η εθν. επέτειος της 25ης Μαρτίου εορτάστηκε στην Κόνιτσα με τα καθιερωμένα:

Δοξολογία στον Αγ. κοσμά, επιμνημόσυνη Δέηση στο Μνημείο πεσόντων παρέλαση και εκφώνηση πανηγυρικού στην αίθουσα του Δημαρχείου από το δάσκαλο, Αχιλλέα Ντίνο

Στην κεντρική πλατεία μαθητές και αθλήτριες χόρεψαν παραδοσιακούς χορούς.

* Ανάμεσα στους εκπροσώπους των Αρχών που παρακολούθησαν την παρέλαση, ήταν και ο βουλευτής κ. Φούσας.

* Στις 26/3 επισκέφτηκε την Κόνιτσα ο πρεσβευτής της Αγγλίας Όλιβερ Μαϊλς και συναντηθήκαμε με το Μητροπολίτη και το Δήμαρχο.

* Στις 26-27/3 έγινε στα Γιάννινα η σύνοδος των Υπουργών εξωτερικών της Ευρωπ. Ένωσης. Οι Υπουργοί "ήλθον, είδον και απήλθον" χωρίς να επισκεφτούν το Μπουραζάνι, όπως είχαν προγραμματίσει. (Κρίμα που περιμέναμε κι εμείς την επίσκεψη σαν ένα βήμα για αναβάθμιση της περιοχής μας!).

* Σχετικά ζεστός και άβροχος ήταν ο φετινός Μάρτης, ενώ ο Απρίλης μας ήρθε με κρύο και βροχές στις 5-6 του μήνα.

Το Φλεβάρη κυκλοφόρησε το 14ο φύλλο του περιοδικού "Μικρές Φωνές" που γράφουν οι μαθητές της Ε΄ και Στ΄ τάξης του 3ου Δημ. Σχολείου Κόνιτσας. Περιεχόμενα: Λαογραφικά για τις Απόκριες, προβληματισμοί των παιδιών, ιστορικά, ανέκδοτα κ.ά.

Είναι μια αξιέπαινη προσπάθεια από μαθητές και δασκάλους. Ευχόμαστε να συνεχίσουν με τον ίδιο ζήλο.

Συνεχίζεται η κατασκευή του δρόμου προς Αϊ-Λιά Κόνιτσας για την εύκολη πρόσβαση προς την κορυφή του.

* Στα πλαίσια της δράσης του Πνευματικού Κέντρου, έγινε στην Κόνιτσα στις αρχές Απριλίου εκδήλωση από την μικτή χορωδία του Λυκείου Ελληνίδων Ιωαννίνων.

* Με πολλές βροχές, κρύο και χιόνια στις ψηλές βουνοκορφές, έφυγε ο Απρίλης. Τις παραμονές του Πάσχα κυκλοφόρησε στην επαρχία μας αρκετός κόσμος, γεμίζοντας τα ξενοδοχεία της περιοχής και "νοικιαζόμενα" δωμάτια που άρχισαν τώρα τελευταία να εμφανίζονται στην Κόνιτσα.

Κ Ο Ι Ν Ω Ν Ι Κ Α

Γεννήσεις

Στις 23/3 ο Νικόλαος και η Νικολέτα Ζιακοπούλου απόχτησαν στην Αθήνα κοριτσάκι.

* Ο Θεόδωρος και η Μαρία Τουτουδάκη απόχτησαν κοριτσάκι στον Αγ. Νικόλαο Κρήτης στις 21.2.

Βαπτίσεις

Ο Θεόδωρος και η Κρυστιάνα Κυρίτση βάπτισαν στην Κόνιτσα το κοριτσάκι τους το Πάσχα.

Όνομα: Ισμήνη. Ανάδοχος η Άλκηστη Βερέβη.

Θάνατοι

* Στις 6/2 πέθανε στα Γιάννινα ο Γεώργιος Βασιλίκας από το Παλιοσέλλι. Επίσης ο Ιωάννης Στεργίου απ' το ίδιο χωριό, πέθανε στα Γιάννινα σε ηλικία 79 ετών.

* Στα Άρματα πέθανε η Βαϊτσα Μπάκα, ετών 78, στις 20/3.

* Την 1/3 πέθανε στην Κόνιτσα ο Ταχσίν Μέτου σε ηλικία 90 ετών.

* Πέθανε στα Γιάννινα και κηδεύτηκε στην Κόνιτσα, στις 14/3, η Αννέτα Μπούνα 89 ετών.

* Στην Πατρα πέθανε ο Βασίλης Γαϊτανίδης ετών 56, στις 2/4/

* Στις 12/4 πέθανε στην Κόνιτσα η Ελευθερία Χατζηεφραιμίδη ετών 69.

* Στις 17/4 πέθανε στη Λάρισα η Ευφροσύνη Αθανασίου από το παλιοσέλλι, 75 ετών.

* Στις 20/4 πέθανε στα Γιάννινα ο Κονιτσιώτης Οθων Νάτσης, ετών 73.

* Στις 17/4 πέθανε στην Αθήνα ο Θωμάς Καρατζήμος, ετών 92.

* Στην Κόνιτσα πέθανε ξαφνικά τη Μ. Παρασκευή (29/4) ο Νικόλαος Τσάνος ο οποίος είχε επισκεφτεί για τις γιορτές τη γενέτειρα από το Παλέρμο της Ιταλίας όπου έμεινε μόνιμα. Ήταν 61 ετών.

Συνέχεια από σελ. 483.

στές" και μου εξομολογήθηκες αργότερα τις πιέσεις που δέχτηκες και τις απειλές που αντιμετώπισες. Παρά ταύτα κατόρθωσες δουλεύοντας στα σχολειά της Κόνιτσας, να έχεις αμέριστη την αγάπη των μαθητών σου και απεριόριστη την εκτίμηση των Κονιτσιωτών στο πρόσωπό σου.

Το διδασκαλικό σου κύρος υπήρξε αναμφισβήτητο.

Ζήτησες μετάθεση για την Αθήνα, για να βοηθηθούν τα παιδιά στις σπουδές τους, η Άννα, η Νίτσα, ο Γιάννης, αλλά η Κόνιτσα ήταν πάντα στην καρδιά σου και Πάσχα - καλοκαίρι ήσουν εκεί, χαρούμενος και ενθουσιασμένος για κάθε πρόοδο του τόπου μας και το πιο πολύ απογοητευμένος και κα-

ταλυπημένος για τη στασιμότητα και την οπισθοδρόμηση. Ήσουν πάντα ο ενεργός πολίτης της Κόνιτσας.

Και τώρα, Θωμά, έκανες το τελευταίο σου ταξίδι από την Αθήνα για την Κόνιτσα. Σε υποδέχτηκαν οι εκατοντάδες μαθήτριες και μαθητές σου, σε υποδέχτηκε ολόκληρη η Κόνιτσα, για να σου αποδώσει την τιμή που σου άξιζε, σε υποδέχτηκε η Κονιτσιώτικη γη η γη των προγόνων σου, για να σε κρατήσει για πάντα στοργικά στην αγκαλιά της.

Κι ας κλείσω τώρα την κουβέντα μας, Θωμά, αλλά πίστεψε μας λείπεις πολύ μας λείπεις.

Αιώνια σου η μνήμη

Λάμπρος Βλάχος
Φλεβάρης 1994

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

* Από 17 έως 19 Ιουνίου 1994, θα πραγματοποιηθεί στην Κόνιτσα, η Α΄ Συνάντηση Ελληνικών και Αλβανικών κυβερνητικών Οργανώσεων (Μ-Ο), οι οποίες ασχολούνται με θέματα προστασίας του περιβάλλοντος και της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Ο κύριος σκοπός της συνάντησης αυτής είναι να διερευνήσει τις δυνα-ότητες συνεργασίας και αλληλεγγύης μεταξύ των οργανώσεων των δύο χωρών και να θέσει τις βάσεις για μια μαρκή και σταθερή αλληλοπληροφόρηση και δραστηριότητα στα θέματα Περιβάλλοντος και Πολιτισμού. Σε περίπτωση που οι αντιπρόσωποι διαπιστώσουν ότι υπάρχουν τέτοιες δυνατότητες, τότε θα προταθεί η δημιουργία κοινής Ελληνοαλβανικής Επιτροπής, με κύριο σκοπό τη μεσοθέτηση της συνάντησης κάθε χρόνο, μια φορά στην Ελλάδα, μια φορά στην Αλβανία. Ας σημειωθεί ότι η συνάντηση αυτή πραγματοποιείται για πρώτη φορά στην ιστορία μεταξύ των δύο χωρών και μάλιστα σ' ένα κλίμα ημερών σχέσεων, το οποίο χαρακτηρίζεται κακό τον τελευταίο καιρό. Παρόλα αυτά πιστεύουμε ότι τέτοιου είδους συναντήσεις συμβάλλουν στην ατοκλιμάκωση της έντασης και δημιουργούν σχέσεις φιλικίας, αλληλεγγύης και συνεργασίας μεταξύ των οργανώσεων. Ας μην ξεχνάμε ότι

οι προσπάθειες για την προστασία του περιβάλλοντος και του Πολιτισμού ενώνουν τους λαούς. Και ιδιαίτερα τους λαούς γειτονικών χωρών.

Ο γεωγραφικός χώρος, που κατ' αρχήν, ενδιαφέρει τη συνάντηση είναι αυτός που βρίσκεται μεταξύ των δύο χωρών με επίκεντρο την Κόνιτσα.

Τα θέματα της συνάντησης είναι:

1. Διαχείριση των υδάτινων πόρων (ποτάμια, λίμνες).

2. Προστασία Εθνικών Δρυμών (πανίδα - χλωρίδα - κυνήγι).

3. Κίνδυνοι από την εξαγωγή και τοποθέτηση τοξικών αποβλήτων από τρίτες χώρες στην Αλβανία.

4. Προστασία, συντήρηση και ανάδειξη παραδοσιακών οικισμών και ιστορικών μνημείων.

Υπολογίζεται ότι θα λάβουν μέρος 20-25 σύνεδροι από τους οποίους οι 10 θα είναι αντιπρόσωποι Αλβανικών Οργανώσεων.

Η Α΄ Συνάντηση διοργανώνεται με πρωτοβουλία της Ελληνικής Επιτροπής Διεθνούς Δημοκρατικής Αλληλεγγύης (ΕΕΔΔΑ). Οι σύνεδροι θα φιλοξενηθούν από το Δήμαρχο Κόνιτσας, ο οποίος συμπαρίσταται στην προσπάθεια αυτή.

Τέλος αναμένεται ότι θα είναι σημαντική και η βοήθεια του περιοδικού "ΚΟΝΙΤΣΑ", κυρίως στην προβολή της Συνάντησης αυτής.

Δημήτρης Χατζηπαναγιώτου
Μελος της Γραμματείας της ΕΕΔΔΑ

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Γκίνης Θωμάς U.S.A.	10.000	Σδράλης Ιωαν. Γιάννινα	1.200
Καρακώστα Ελένη U.S.A.	5.000	Σδράλης Αναστ. Γρεβενά	1.500
Σύλλογος Ασημοχωριτών Αθήνα	10.000	Αθανασίου Σπύρ. Κόνιτσα	1.500
Πολίτης Γεώργιος Αθήνα	1.500	Παπαδημητρίου Χαρ. Ζέρμα	2.000
Ασημόπουλος Στεφ. Αθήνα	3.000	Μπανάς Γεώργ. Δράμα	1.000
Ζιούλης Γεώργ. Αθήνα	2.000	Καπάϊος Ιωαν. Κόνιτσα	5.000
Δόσης Ιωαν. Αθήνα	5.000	Πάντος Χαρίσης Κόνιτσα	1.000
Παππιάς Γεώργ. Αθήνα	2.000	Κατσιμπαρης Γεωργ. Αθήνα	2.000
Δήμου Ηλίας, Πηγή	2.000	Πορφύρης Χρ. Οξυά	1.000
Λυμπερόπουλος Νικ. Χαλκίδα	3.000	Πατέρα Λίνα Αθήνα	2.000
Παπακώστα Ευδοκία, Αθήνα	1.000	Δούκας Ηλ. Αθήνα	5.000
Κατσένης Μιχ. Αθήνα	1.000	Πάντος Κων. Ηλιόρραχη	1.000
Πήχας Βασ. Κιάτο	1.000	Έξαρχος Σωτ. Πειραιάς	1.500
Γεωργοπούλου Χρυσάνθη Θεσ/νίκη	1.000	Αθανασούλης Γεωργ. Αθήνα	5.000
Παπαζήσης Ηλίας, Γιάννινα	2.000	Σπανός Πασχάλης Κόνιτσα	1.000
Φασούλης Αριστ. Κεφαλοχωρι	1.000	Περλέρου Φωτεινή Λάρισα	1.000
Σέρρας Παύλος Κόνιτσα	2.000	Εξάρχου Νίκος Κεράσοβο	2.000
Ευαγγελίδη-Ζωγράφου Άννα	2.000	Γρέντζιος Γεωργ. Παλαιοσέλι	1.000
Τσούκας Κων. Κόνιτσα	2.000	Κίτσιου Χριστ. Αθήνα	1.000]
Αθανασίου Παναγ. Κόνιτσα	3.000	Μήτσικα Δήμητρα Κόνιτσα	1.000
Τσιάμη - Μίχα Νίνα Αθήνα	2.000	Νίκου Χρ. Αθήνα	1.000
Αναγνωστόπουλος Σωτ. Γιάννινα	2.000	Μυλωνάς Απ. Κόνιτσα	1.000
Μπακόλας Θεοφ. Νικάνορας	2.000	Φράγκος Χρ. Αθήνα	2.000
Ζώγα-Σαρηδάκη Παναγ. Βοιωτία	1.000	Τσίλης Δημ. Αθήνα	5.000
Χριστόφορος Ευστάθ. Ζευγολατιό	1.000	Παπαχρήστος Ανδρ. Κόνιτσα	1.000
Ζώγας Κων. Ζευγολατιό	1.000	Αποστόλου Ανδρ. Κόνιτσα	1.000
Σδούκου Μαρία Αθήνα	2.000	Ιερ. Πριμικήρης Παν. Παλαιοσέλι	1.000
Τζημοράγκας Κων. Θεσ/νίκη	3.000	Πορφυριάδης Δημ. Εξοχή	1.000
Ιερ. Καλλιντέρης Χρ. Κόνιτσα	1.000	Κίτσιος Ανδρ. Αθήνα	2.000
Πρίντζος Ιωαν. Άρτα	2.000	Κεφάλας Πασχ. Θεσ/νίκη	2.000
Ζαχαράκη Ευανθία Κόνιτσα	2.000	Κίτσιος Γεώργ. Κόνιτσα	2.000
Πρόκος Βασ. Καλλιθέα	1.000	Καραγιάννη Ολυμπ. Αθήνα	1.000
Κυρίτσης Νικ. Κόνιτσα	1.000	Ραμαντζάς Δημ. Γιάννινα	3.000
Σχίζα Μαίρη Γιάννινα	1.000	Γκαραβέλας Χριστ. Κόνιτσα	2.000
Μποζούλα Μαρία Γιάννινα	1.000	Νάτσης Παναγ. Κύπρος	5.000
Ντίνος Λάμπρος Καλλιθέα	1.000	Αδάμος Δημ. Λαγκάδα	1.000
Παπαδιαμάντης Κων. Γιάννινα	1.500	Παπαναστασίου Δημ. Κόνιτσα	1.000
Σμύρη Μαριάνθη Γιάννινα	5.000	Κιάφα Αναστ. Κόρινθος	1.000
Εξάρχου Χαραλ. Γιάννινα	2.000	Ντελλή Ουρανία Κόνιτσα	1.000
Στέφου Στέφ. Κόνιτσα	2.000	Γεωργονίκος Ευαγ. Κόνιτσα	1.000
Νάτσης Βασ. Κόνιτσα	1.000	Παγανιάς Γεώργ. Δίστρατο	2.000
Κατής Χρ. Κόνιτσα	1.000	Λάκκας Σωτ. Κόνιτσα	2.000
Κρέτσης Σωτ. Αθήνα	1.000	Νικολάου Αλ. Αθήνα	3.000
Τζίνας Κων. Κεράσοβο	2.500	Νάτσης Αχιλ. Αθήνα	2.000
Παπαναστασίου Γεωργ. Δερβίζιανα	1.000	Πάντος Πέτρος Κόνιτσα	1.000
Τζάλλας Ευαγγ. Γιάννινα	1.500	Λάππας Κων. Καλλιθέα	1.000
Ξάνθος Απ. Γιάννινα	2.000	Λάππας Δημ. Ηλιόρραχη	1.500
Χατζημελετίου Βασ. Αθήνα	5.000	Κίτσιος Αθαν. Κόνιτσα	2.000
Γέγιος Ιωαν. Γιάννινα	1.200		

ΤΣΙΟΥΡΗΣ - Χ. ΕΞΑΡΧΟΥ Ο.Ε.

Διαμερίσματα - Καταστήματα

Αντιπαροχαί

ίνη 4-6
υννίνα

Τηλ. 32989-33207
Fax 33207

**HOTEL "ΑΩΟΣ,,
RESTAURANT - BAR**

ΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΙΛΙΘΙΚΙΩΤΗΣ

ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΔΟΥ ΚΟΝΙΤΣΑΣ — ΚΟΖΑΝΗΣ
ΚΟΝΙΤΣΑ — ΤΗΛ. (0655) 22079

ΝΗ ΣΤΑΜΑΤΑΚΗ - ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ
ΙΔ. ΠΑΘΟΛΟΓΟΣ - ΚΑΡΔΙΟΛΟΓΟΣ
ΤΩΡ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΔΥΤ. ΒΕΡΟΛΙΝΟΥ

ΘΕΜΙΔΟΣ 4 ΜΑΡΟΥΣΙ
ΡΛΟΙΑΣ 23 »
ΔΕΥΤΕΡΑ - ΤΕΤΑΡΤΗ
ΤΗ 6 - 8 ΜΜ
ΤΕΒΟΥ

ΤΗΛ. ΙΑΤΡ. 80 24 122
80 69 013
ΤΗΛ. ΝΟΣ. 68 27 940

ΠΥΡΙΔΟΥΛΑ Π. ΜΗΤΡΗ
ΚΕΙΡΟΥΡΓΟΣ, ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΟΣ

ΑΤΙΑΣ 343 ΔΕΧΕΤΑΙ: ΠΡΩΙ 9.00 - 1.00
Ε ΑΠΟΓ. 5.00 - 8.00
279 ΕΚΤΟΣ ΤΕΤΑΡΤΗΣ ΑΠΟΓΕΥΜΑ

ΕΝΟΙΚΙΑΖΟΜΕΝΑ ΔΩΜΑΤΙΑ
ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΔΕΜΕΡΤΖΙΔΗΣ

Ν Ι Τ Σ Α
(στον Εθνικό Δρόμο) Τηλ. 0655/22867

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Γ. ΡΕΝΤΖΟΣ

Χειρουργός Οδοντίατρος

ΚΟΡΑΗ 8 ΤΗΛ. ΙΑΤΡΕΙΟΥ 39817
ΙΩΑΝΝΙΝΑ ΤΗΛ. ΣΠΙΤΙΟΥ 70153

Δέχεται καθημερινά: Πρωί 9.30 - 12 -- Απογευμα 5.00 - 9.30
και Σάββατο 8.30 π.μ. - 1.30 μ.μ. με ραντεβού

ΜΙΧΑΗΛ ΒΑΣ. ΡΕΒΑΣ
ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ

ΚΩΝ/ΠΟΛΕΩΣ 22
ΤΗΛ. 426.951

ΠΑΤΡΑ

ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟ ΓΡΑΦΕΙΟ

Δημήτριος Ν. Καζαμίας

Εμ. Μπενάκη 24

Τηλ. 3627 - 725

Dr ΚΩΣΤΑΣ Β. ΝΟΥΣΗΣ

ΔΕΡΜΑΤΟΛΟΓΟΣ - ΑΦΡΟΔΙΣΙΟΛΟΓΟΣ
Τ. ΙΑΤΡΟΣ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ 'ΑΝΔΡΕΟΥ ΣΥΓΓΡΟΥ'
ΕΠΙΜΕΛ. ΝΟΣΟΚ. "ΛΟΙΜΩΔΩΝ ΝΟΣΩΝ"

ΙΑΤΡΕΙΟ: ΣΟΛΩΝΟΣ 66
(ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΑΠΟ ΤΗ ΝΟΜΙΚΗ ΣΧΟΛΗ)
ΤΗΛ. 3602 966 (106 80)
ΔΕΧΕΤΑΙ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ 5-8 Μ.Μ.
ΕΚΤΟΣ ΑΠΟ ΤΟ ΣΑΒΒΑΤΟ

ΟΙΚΙΑ ΚΑΣΑΝΔΡΑΣ 10
ΑΝΩ ΗΛΙΟΥΠΟΛΗ
ΤΗΛ. 9701 285

Ενοικιαζόμενα δωμάτια με ατομικά
μπάνια και με ιδιωτικό πάρκιν

• Παραδοσιακό Στυλ

ΧΟΥΣΟΣ ΚΩΝ)ΝΟΣ

Τηλ. (0655) 23 2 88

Κόνιτσα

«ΚΟΝΙΤΣΑ

ΣΥΝΕΡΓΕΙΟ
ΔΟΜΙΚΩΝ
ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΩΝ
ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΑ

ΜΠΟΥΛΤΟΖΕΣ - ΦΟΡΤΩΤΕΣ ΤΣΑΠΕΣ
ΚΟΜΠΡΕΣΕΡ - ΓΡΑΔΑΡ - ΟΔΟΣΤΡΩΤΗΡΕΣ
ΚΑΙ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ ΛΑΤΟΜΕΙΟΥ
ΗΛΕΚΤΡΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ - ΣΥΓΚ/ΣΕΙΣ ΓΕΝΙΚΩΣ

ΣΩΤ. ΛΩΤΟΣ & Β. ΧΑΙΖΗΜΕΛΕΤΙΟΥ
ΑΝΤΙΓΩΝΗΣ 10 · ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΠΛΑΤΩΝΟΣ
ΤΗΛ. 51 3 8 3 1 5